HISTORY STUDIES
INTERNATIONAL JOURNAL OF HISTORY

ISSN: 1309 4173 / (Online) 1309 - 4688 (Print)
Volume: 15, Issue: 1, February 2023
www.historystudies.net

ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE ÇANAKKALE HALKEVLERİNİN VE HALKODALARININ KÜTÜPHANE FAALİYETLERİ (1932-1951)

Library Activities of Çanakkale People's Houses and People's Rooms in the Early Republican Period (1932-1951)

Dr. Öğr. Üyesi Esmeray KARATAŞ
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ekaratas@comu.edu.tr

Makale Türü-*Article Type* : Araştırma Makalesi-Research Article
Geliş Tarihi-*Received Date* : 13.11.2022
Kabul Tarihi-*Accepted Date* : 23.01.2023
DOI Number : 10.9737/hist.2023.1124

Atıf – Citation: Esmeray Karataş, "Erken Cumhuriyet Döneminde Çanakkale Halkevlerinin ve Halkodalarının Kütüphane Faaliyetleri (1932-1951)", *History Studies*, 15/1, Şubat 2023, s. 225-256.

International Journal of History Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.
We Use Plagiarism Detection
:::plagium
Crossref
OPEN ACCESS

HISTORY STUDIES
Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi
International Journal of History
15/1, Şubat – February 2023
225-256
Araştırma Makalesi

ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE ÇANAKKALE HALKEVLERİNİN VE HALKODALARININ KÜTÜPHANE FAALİYETLERİ (1932-1951)

Library Activities of Çanakkale People's Houses and People's Rooms in the Early Republican Period (1932-1951)

Dr. Öğr. Üyesi Esmeray KARATAŞ

Öz

Bu çalışmanın amacı 1932 ile 1951 yılları arasında Çanakkale'de faaliyet gösteren Halkevlerinin ve Halkodalarının kütüphane çalışmalarını incelemektir. Çalışmada belgesel kaynak tarama yöntemiyle dönemin rapor, yazışma, kitap, dergi gibi önemli belgeleri incelenmiştir. Elde edilen bilgiler kütüphanenin beş unsuru olan bina, personel, bütçe, derme ve kullanıcı perspektifinden analiz edilmiştir. Çanakkale'de; Çanakkale, Gelibolu, Bayramiç, Eceabat, Ayvacık, Biga, Ezine, Lapseki olmak üzere 8 Halkevi ve 92 Halkodası olduğu tespit edilmiştir. Çanakkale Halkevi'nde aylığı 50 Liradan ve Biga Halkevi'nde yevmiyesi 1 Liradan birer kütüphane memuru çalıştırılmıştır. Çanakkale Halkevi Kütüphanesinin ilk dermesi Çanakkale Türk Ocağı'ndan kalma 300 adet kitaptır. Çanakkale Halkevi Kütüphanesi, kullanıcıların kütüphane kullanım oranını artırmak amacıyla gezici kütüphane hizmeti sunmanın yanı sıra yayın faaliyetleri ile de kullanıcılara ulaşmıştır. Çanakkale Halkevi Kütüphane ve Neşriyat Şubesi yayın çalışmaları; Anafarta Dergisi, Köylü Duvar Gazetesi, Çanakkale Vilayet Gazetesi'nde yayımlanan Halkevinden Halka isimli yazı dizisi ile Dünden Bugüne Çanakkale ve Cumhuriyet'in 15'inci Yılında Çanakkale isimli kitaplardır. Çanakkale Halkevleri ve Halkodaları, diğerleri gibi ülke genelinde resmi olarak 1951 yılında kapatılmıştır. Kütüphanelerin ve kitapların akıbeti hakkında kapsamlı ve yeterli bilgiye ulaşılamamıştır.

Anahtar kelimeler: Halkevleri, Halkodaları, Çanakkale Halkevi kütüphaneleri, Erken Cumhuriyet Dönemi.

Abstract

The aim of this study is to examine the library works of Çanakkale People's Houses and People's Rooms operating in Çanakkale between 1932 and 1951. In the study, important documents of the period such as reports, correspondence, books and magazines were examined with the method of documentary source scanning. The information obtained was analyzed from the perspective of the five elements of the library: building, staff, budget, collection and user. in Çanakkale; It has been determined that there are 8 Çanakkale People's Houses and 92 People's Rooms, including Çanakkale, Gelibolu, Bayramiç, Eceabat, Ayvacık, Biga, Ezine, Lapseki. A librarian was employed at the Çanakkale People's House for a salary of 50 Lira, and at the Biga People's House for a daily wage of 1 Lira. The first collection of Çanakkale People's House Library is 300 books from Çanakkale Turkish Society. Çanakkale People's House Library has reached users with its publication activities, as well as providing mobile library services in order to increase the library usage rate of users. Çanakkale People's House Library and Publication Branch publications; Anafarta Magazine, Köylü Wall Newspaper, a series of articles published in Çanakkale Vilayet Newspaper, "From the People's House to the Public", and the books named Çanakkale from Past to Present and Çanakkale in the 15th Anniversary of the Republic. Çanakkale People's House and People's Rooms, like others, were officially closed throughout the country in 1951. Comprehensive and sufficient information about the fate of libraries and books could not be reached.

Keywords: People's Houses, People's Rooms, Çanakkale People's House Library, Early Republican Period.

Giriş

Halkevleri; halkın duygu, düşünce ve bilgisini yükseltmek; halkı milli ülkü çevresinde sımsıkı toplamak; özellikle gençliği memleket ve millet işlerinde faydalı olacak bilimsel, sosyal faaliyete alıştırıp hazırlamak hedefleriyle Mustafa Kemal ATATÜRK'ün emri ile 19 Şubat 1932'de 14 ilde kurulmuştur.[1] Ayrıca ulusu bilinçli, birbirini anlayan, birbirini seven bir topluluk haline getirmek halkevlerinin diğer bir amacı olarak karşımıza çıkmaktadır.[2] Halkevleri, aynı zamanda herkesin zevkle oturma, okuma, iş yapma, bilgi edinme evidir.[3] Halkevleri bir taraftan devletin para yardımı diğer taraftan aydınların ve halkın gönüllü çalışmaları ile hem halkın eğitimine hem de kütüphaneciliğin gelişmesine yardımcı olmuştur.[4] Halkevleri en az 1500 kişilik olarak tasarlanmakta ve içlerinde yurttaşların kendi ilgi ve merakları doğrultusunda katılabileceği farklı faaliyet alanları barındırmaktadır. Halkevlerininde bir kütüphane, bir sinema ve bir konferans salonu olması, Cumhuriyet rejimi ve ilkelerini hayata geçirmek başta olmak üzere çeşitli konularda yayınlar yapılması, konferanslar düzenlenmesi ve dersler verilmesi hedeflenmiştir. 1932'de 14 adet kurulan Halkevleri, 1935'te 55, 1940'ta 379; 1945'te 438, 1951'de ise 478'e ulaşmıştır. Halkevlerinin ulaşamadığı noktalar için benzer görevleri üstlenmesi amacıyla ilk kez 1940'ta 44 adet kurulan Halkodaları 1945'te 2688, 1951'de ise 4322 adede ulaşmıştır.[5]

Halkevlerinin başlıca görevi dünya görgüsünü ve bilgisini geniş halk tabakalarına yaymak için aydınların dışarıdan gelme görgü ve bilgileriyle halkın sanat, örf ve geleneklerinin kaynaştırılması özüne dayanmaktadır. Halkevi ile medeniyet tarihimizde ilk defa aydınlar eliyle kurulmuş fakat halk kıymetleri üzerine oturtulmuş bir kurum meydana getirildiği vurgulanmaktadır.[6] Halkevleri 1932-1951 yılları arasında Cumhuriyet Halk Partisinin Cumhuriyetçilik, Ulusçuluk, Halkçılık, Laiklik, Devletçilik ve Devrimcilik ilkeleri içinde çalışan bir kurumdur. Halkevlerinin kapıları partiye yazılı olan veya olmayan bütün yurtttaşlara açıktır. Halkevleri halkın eğilim ve isteklerine göre her yurttaşın beğenebileceği bir alan bulabilmesi için 9 şubeye ayrılmıştır. Bunlar; Dil, Tarih, Edebiyat, Ar (Güzel Sanatlar), Gösterit (Temsil), Spor, Sosyal Yardım, Halk Dersaneleri ve Kurslar, Kitapsaray ve Yayın (Kütüphane ve Neşriyat), Köycülük, Müze ve Sergi şubeleridir.[7] Halkevlerinde yer alan şubelere 1940 yılında kurulan Halkodalarında yer verilmemiştir ancak Halkodaları, yerine getirdiği görevler bakımından Halkevleri kadar geniş bir sorumluluk ağına sahiptir. Halkodalarıyla en ücra yerlere dahi ulaşılması sağlanırken aynı zamanda üye sayısı bakımından artış gösteren bazı Halkodalarının sonradan Halkevlerine dönüştürülmesi de Merkez tarafından uygun görülmüştür.[8] 1951 yılında yürürlüğe giren 5830 sayılı kanun ile birlikte önce Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilen halkevi ve halkodası kütüphaneleri, 1960 yılında yeniden örgütlenen umumi kütüphanelerin yani bugünkü ismiyle halk kütüphanelerinin çekirdeğini oluşturmuştur.[9]

Erken Cumhuriyet Döneminde Halkevlerinin toplam 19 yıl, Halkodalarının ise 11 yıl boyunca ülkenin dört bir yanında faaliyetleri olmuştur. Bu dönemdeki eğitim programları içerisinde kütüphaneler toplum ile bağdaşmak ve toplumun kültür seviyesini yükseltmek için araç olarak

[1] Adem Kara, *Cumhuriyet Döneminde kalkınmanın mihenk taşı: Halkevleri (1932-1951)*, 24 Saat Yayıncılık, Ankara 2006, s.14.
[2] *Age*, s.30.
[3] M. Pekmezci, "Halkevleri üstüne". *Halkevleri Dergisi*, 42, 1970, s.20.
[4] Osman Ersoy, *Halk Kütüphanelerimiz Üzerine Bir Araştırma*, Güven Matbaası, Ankara 1966, s.10.
[5] Ali Nejat Ölçen, *Halkevleri*, İnönü Vakfı Yayınları, Ankara 2001, s.16.
[6] *1946 yılında (XV.Yıldönümünde) Halkevleri ve Halkodaları*, CHP, Ulus Basımevi, Ankara 1947, s.3.
[7] *Halkevleri Öğreneği*, CHP, Ankara 1935, s.5.
[8] Şerafettin Zeyrek, *Türkiye'de Halkevleri ve Halkodaları (1932-1951)*, Anı Yayıncılık, Ankara 2006, s.65.
[9] Hakan Anameriç - Fatih Rukancı, "Belgelerle Türk Kütüphanecilik Tarihi (1938-1960): Retrospektif Bir Değerlendirme (I)", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 2017, s.51.

görülmüşlerdir.[10] Halkevlerinde açılan okuma yazma kursları ile halkın okuma yazma oranını yükseltmeye katkı sunarken kütüphane hizmetleri aracılığı ile de okuma alışkanlığı kazanılmasına destek olmuşlardır.[11] Halkevlerinin ve Halkodalarının faaliyetleri arasında en çok üzerinde durulan konuladan biri kütüphanedir. Kütüphaneler sadece okumanın yaygınlaştırılmasına değil Halkevlerinin açılmasıyla hedeflenen halkın duygu, düşünce ve bilgisinin yükseltilmesine, halkın milli ülkü çevresinde sımsıkı toplanmasına, gençlerin memleket ve millet işlerinde faydalı olacak bilimsel / sosyal faaliyete alıştırıp hazırlanmasına katkı sağlamıştır.

1.Halkevleri, Halkodaları ve Kütüphaneye İlişkin Veriler

Kütüphane ve Neşriyat Şubesi, 1932 yılı Halkevleri Teşkilat, İdare ve Mesai Talimatnamesi'nde Kütüphane ve Neşriyat Şubesi, 1935 CHP Halkevleri Öğreneği'nde Kitapsaray ve Yayın Şubesi, 1940 Halkevleri Çalışma Talimatnamesi'nde Kütüphane ve Yayın Şubesi olarak geçmektedir. Kütüphane ve Neşriyat Şubelerinin temel amacı halkın kültür seviyesinin yükselmesine çalışmaktır.[12] Kütüphane ve yayın olmak üzere iki yönlü faaliyet gösteren bu şube önemli bir yere sahiptir. Kütüphane iş ve işlemleri, kütüphanecilik ilkeleri esasına dayandırılarak bilimsel yöntemlerle yapılmaya özen ve gayret gösterilmiştir. Merkezin destek ve yönlendirmeleri ile Kütüphane dermeleri sürekli geliştirilmiş, kataloglama sınıflama işleri uluslararası sistemler çerçevesinde yapılmış, istatistikler tutulmuş, kütüphane kullanım ve etki oranını artırmak amacıyla kullanıcılara yönelik dikkat çekici etkinlikler düzenlenmiştir.

1935 yılında Halkevleri ve şubelerinin yönetilmesi, çalışma usul ve esaslarının belirlenmesi amacıyla Halkevleri Öğreneği yayınlanmıştır. Öğrenekte Halkevi kurulma şartlarından biri olarak kütüphane ve okuma odası bulunması gerekliliği vurgulanmıştır. Halkevleri Kütüphanelerine yayın sağlama yöntemi çoğunlukla satın alma biçimindedir. Bunun dışında kütüphanelerin derme geliştirme yollarından biri olarak bağış yöntemi teşvik edilmektedir. Kitap, gazete, dergi gibi basımların ve fotoğraf koleksiyonlarının, albüm ve haritaların sahipleri veya satın alıp okuduktan sonra kendilerinde saklayanların bunları kütüphanelere vermesi şevklendirilmektedir.[13] Öğrenekte yer alan Türkçe Osmanlıca fihristte; Osmanlıca Kütüphane yerine Türkçe Kitapsaray, Osmanlıca fihrist kütüğü yerine Türkçe Bulmaç kütüğü, Osmanlıca Eser yerine Türkçe İzer kelimelerinin kullanıldığını görmekteyiz. Kitapsaraylarda okumanın parasız olduğu ve Kitapsaraya mal olan bir şeyin dışarıya çıkarılamayacağı ifadesinden kitapsarayda yer alan kitap, dergi veya gazetelerin başlangıçta ödünç verilmediğini anlıyoruz. Kitapsarayların bir faaliyeti olarak Açık Okuma Günü, açık ve sindirerek okuma kapasitesi olan bir yurttaşa uygun görülen bir eserin yüksek sesle okutulması şeklindedir. Bu faaliyetin, okuma odasında, parti ocaklarında veya mahalle ve köy odalarında ve bazı yerlerde kendiliğinden mahalle kulüpleri halini alan kahvelerde uygun mevsim ve zamanlarda yapılabileceği belirtilmektedir.[14] Bu eserde henüz kütüphaneciliğin bilimsel esaslara dayandırılmadığını, Kütüphane ve Yayın Şubesinin işleyişi ile ilgili çok genel ve kısa bir yönerge biçiminde olduğunu söyleyebiliriz. Bu yönergede Kitapsaraylar ve okuma odaları, kitapsarayları zenginleştirme yolları, kitapsaraylarda bulmaç kütüğü başlıklarına yer verilmiştir. 1940 yılında yayınlanan Halkevleri Çalışma Talimatnamesindeki Kütüphane ve Yayın Şubesi bölümünde ele alınan başlıklar kütüphaneye giremeyecek kitaplar, halkevlerine kitap nasıl temin olunur, kütüphanelerin açık zamanları,

[10] Ümran Erkoyuncu, *Atatürk Döneminde Eğitim Alanında Yapılan Yenilikler ve Kütüphanelerin Gelişimi (1923-1938)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Bingöl 2020, s.83.
[11] Hüseyin Somuncu, *Halkevlerinde Yayın ve Kütüphanecilik Faaliyetleri (1932-1951)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Kastamonu 2022, s.129.
[12] Oğuz Temizhan, *Halkevleri ve Halkevlerinin 1932-1940 Arası Eğitim Faaliyetleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri Bilim Dalı, Ankara 2006, s.15.
[13] *Age*, s.16-17.
[14] *Age*, s.23.

okuma odaları, kitap sergileri ve yayın işleridir.[15] Bu talimatnamede de kitapların nasıl tasnif edileceğine ilişkin bilgiler yer almamaktadır. Halkevi kütüphanelerindeki kitapların nasıl tasnif edileceğine ilişkin rehberlik edecek bazı çalışmalar bulunmaktadır. Bunlardan biri Merkez tarafından *"Umumi veya İhtisasi Kütüphaneleri Usuli ve Ameli Surette Nasıl Yapılır"* isimli toplam on iki dersten oluşan bir ek ile Halkevlerine yollanan Kütüphanelerin Tanzimine dair konulu ve 12 Nisan 1934 tarihli genelgedir. 29 Mayıs 1937 tarihli yine aynı teorik ve pratik bilgilerin yer aldığı ve on iki dersten oluşan bu defa şekillerle desteklenmiş bir ek daha gönderilmiştir. Bir diğer çalışma Süleyman Tamer'e ait 31 Mayıs 1938 tarihli toplam dokuz ana maddeden oluşan *"Küçük Kütüphanelerde Modern Tertip ve Tasnif"* isimli talimatnamedir.[16] Halkevleri kütüphanelerinin düzenlenmesi ve kitapların tasnifi ile ilgili bilgiler içeren en kapsamlı çalışma Uluğ İğdemir'in hazırladığı 1939'da basılan *"Halkevleri Kütüphaneleri İçin Rehber"* isimli eserdir.[17] Bu eser içerdiği oldukça detaylı bilgiler ile Türk kütüphanecilik tarihi açısından da kayda değer önemli bir çalışmadır. Rehberde yer alan Kütüphane ve kitapların tasnifi bölümünde; Okuma ve kitap odaları, kütüphane eşyası, kitapların tertibi, fişler, fişleri yazarken göz önünde bulundurulacak kaideler, kılavuz fişleri, fişlerin yazılması, etiketler, kitapların mühürlenmesi, kitapların kaydı, mecmua ve gazetelerin kaydı, kataloglar, kitapların tertip, kayıt ve tasnifine ait malumatun hulasası konuları bulunmaktadır. Rehberin Kitaplara, kütüphaneciye ve okuyuculara ait bazı malumat bölümünde ise; Kitapların ciltlenmesi, kitapların muhafazası, kütüphane istatistikleri, kitap nasıl okunur, halkı kitap okumaya teşvik, kütüphane memurunun vazifeleri, kitap iaresi, kitap okuyanlara bazı tavsiyeler, köy, mahalle kütüphaneleri ve okuma odaları, seyyar kütüphaneler konularında kapsamlı bilgilere yer verilmiştir. Rehberde kitapların tasnifinde Dewey Onlu Sınıflama Sisteminin kullanılması, kütüphanelerin hafta sonları ve akşamları açık olması, kütüphanecilerin kitapları sevmesi, kullanıcılara yardımcı olması, en az bir yabancı dil bilmesi, düzeni seven bir karaktere sahip olması gerekliliği vurgulanmıştır.

Halkevleri ve Halkodaları kütüphaneleri ile ilgili istatistiklere faaliyet raporlarında yer verilmektedir. Halkevlerinin kuruluşunun birinci yılı olan 1933 raporuna göre ülke genelinde 55 Halkevi bulunmaktadır. Bunların Kütüphane ve Neşriyat Şubesi azaları; 38 avukat, 27 doktor, 394 öğretmen, 172 tüccar, 44 çiftçi, 87 işçi, 32 güzel sanatlar, 1392 sair meslek olmak üzere 151'i kadın 2187'si erkek toplam 2338 kişiden oluşmaktadır.[18] Halkevleri kütüphanelerinde mevcut kitap sayısı 59.444 ve kitap okuyanların sayısı 149.949'dur.[19] 1934 yılına gelindiğinde ülke genelinde 80 Halkevinin Kütüphane ve Neşriyat Şubesi aza listesinde 71'i kadın 264'ü erkek toplam 335 kişi yer almaktadır. Bu Halkevlerinin 1935 yılı sonunda Kütüphane ve Neşriyat Şubesinde 50 avukat, 51 doktor, 560 öğretmen, 411 tüccar, 86 çiftçi, 294 işçi, 60 güzel sanatlar, 1842 sair meslekten olmak üzere 231'i kadın, 3123'ü erkek toplam 3354 kişi bulunmaktadır. Halkevleri kütüphanelerinde mevcut kitap sayısı 97.187 ve kitap okuyanların sayısı 428.274'dür.[20] 1935'te ülke genelinde Halkevi sayısı 103'tür ve bu Halkevlerinin 1935 yılı içinde Kitapsaray (Kütüphane) çalışmaları devam etmektedir. Halkevi üyelerinin mesleklere göre şubelere ayrılışını gösteren hulasa (özet) cetvelinde Kitapsaray ve Yayın Şubesi 75 avukat, 62 doktor, 805 öğretmen, 477 tecimen (tacir), 922 işçi, 199 çiftçi, 216 güzel sanatlar, 578 işyar (memur vs.) olmak üzere 382'si kadın, 2952'si erkek toplam 3334 kişiden oluşmaktadır[21]. Halkevleri kütüphanelerinde mevcut kitap sayısı 106.551 ve kitap okuyanların sayısı

[15] Halkevleri Çalışma Talimatnamesi, CHP, Zerbamat Matbaası, Ankara 1940.
[16] Oktay Akbal, *Halkevlerinin Kütüphane ve Yayın Kolu Şubeleri Çalışmaları (1932-1951),* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul 2019, s.53-54.
[17] Uluğ İğdemir, *Halkevleri Kütüphaneleri İçin Rehber*, Matbaai Ebuzziya, İstanbul 1939.
[18] *Halkevlerinin 1933 senesi Faaliyet Raporları Hulasaları*, CHP, [ÜLKÜ'nün Küçük Kitapları: 3], Hakimiyeti Milliye Matbaası, Ankara 1934, s.118-119.
[19] *Age*, s.124.
[20] *Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hülasası,* CHP, [ÜLKÜ'nün Küçük Kitapları: 5], Ulus Basımevi, Ankara 1935, s.134.
[21] *Halkevlerinin 1935 senesi Faaliyet Raporları Hulasası,* Ulus Basımevi, Ankara 1936, s.194.

627.727'dir.[22] 1938 yılında ülke genelinde 209 Halkevi bulunmaktadır. Halkevleri kütüphanelerinde mevcut kitap sayısı 285.757 ve okuyucu sayısı 1.909.910'dur.[23] 1940 yılında ülke genelindeki Halkevlerinde sürdürülen kütüphane çalışmalarına bakıldığında; toplam kitap sayısının 289.618, kitap okuyan okuyucu sayısının 1.046.842, gazete ve dergi okuyan okuyucu sayısının 672.450 olduğu görülmektedir.[24]

Halkevleri ve Halkodalarının faaliyet raporları açısından 1942 yılına gelindiğinde daha kapsamlı istatistiklerle karşılaşıyoruz. Örneğin 1939-1940 Maarif istatistiğinde okuyucuların mesleklerine göre bir ayrım yapılmıştır.[25] Halkevi kütüphanelerinde 1942 yılında yarım milyondan fazla kitap ve 2 milyona yakın okuyucu bulunmaktadır. Okuyucuları cinsiyet ve meslek gruplarına göre ele aldığımızda 713.199'u erkek 48.102'si kadın toplam 761.301 talebe, 155.962'si erkek 23.054'ü kadın toplam 179.016 öğretmen, 258.661'i erkek 15.310'u kadın toplam 273.971 sivil ve askeri memur ve zabit, 449.239'u erkek, 17.668'I kadın toplam 466.907 diğer meslek sahibi olduğu deyatına ulaşılmaktadır.[26] Okuyucuların hangi konulardaki kitapları tercih ettikleri hakkında fikir sahibi olabileceğimiz türden istatistikler de bu raporda karşımıza çıkmaktadır. Umumi konulardaki eserleri %47,29 oranında kadınlar, %54,13 oranında erkekler, Edebi eserleri %18,56 oranında kadınlar, %18,34 oranında erkekler, Tarih-Coğrafya eserlerini %10,91 oranında kadınlar, %7,04 oranında erkekler, Sosyal konulardaki eserleri %4,49 oranında kadınlar, %3,32 oranında erkekler, Nazari ilimler konusundaki eserleri %4,49 oranında kadınlar, %4,33 oranında erkekler, Tatbiki ilimler konusundaki eserleri %4,13 oranında kadınlar, %4,66 oranında erkekler ve Güzel sanatlar konusundaki eserleri %2,86 kadınlar, %4,07 oranında erkekler tercih etmiştir. Bu istatistikler Halkevi kütüphanelerinden kitap okuyan okuyucuların serbest okuma alanında kendi ilgi alanlarına yönelik okuma zevklerini incelemek bakımından oldukça önemlidir. Ayrıca o dönemin eleştirisi olarak *"romandan başka bir şey okumadıkları veya 4-5 okul kitabını okuyup durdukları"* yolundaki düşünceleri çürütmek açısından da kayda değer olarak belirtilmektedir.

1940 yılı faaliyet raporunda yeni bir alan da Halkodaları olmuştur. Halkevlerinin ulaşamadığı konumlarda aynı amaca yönelik hizmet vermek maksadıyla 1940 yılında köy ve kasabacıklarda Halkodaları açılmış ve 1941, 1942 ve 1943'te toplam 231 adet olmuştur. 133 tane Halkodasından alınan rapora göre Kütüphane faaliyetleri kapsamında okunan kitap sayısı 31.534, kitap okuyan yurttaş sayısı 144.679 olarak belirtilmiştir. Kütüphane kapsamında ele alınabilecek başka bir faaliyet olan bir kişiye sesli olarak okutulmak suretiyle yurttaşlara dinletilen kitap sayısı 298, dinleyen yurttaş sayısı 6939 olarak verilmiştir.[27] 1943 yılına ait Halkevleri ve Halkodaları raporunda 1942-1943 yılı içinde Halkevleri ve Halkodalarına; 11 adet Umumiyat, 4 adet Felsefe, 28 adet Sosyal ilimler, 4 adet Filoloji, 4 adet Nazari ilimler, 25 adet Tatbiki ilimler, 4 adet Güzel sanatlar, 115 adet Edebiyat, 35 adet Tarih-Coğrafya konularında olmak üzere 230 çeşit eser alındığı ve dağıtıldığı belirtilmektedir. Bu toplu eser alımı için 55.174 adet kitaba 50.000 Liraya yakın para verilmiştir.[28] Adı geçen raporda Halkevi Kütüphaneleri farklı bir sınıflamaya tabi tutulmuştur. Bu uygulamaya göre 393 Halkevi Kütüphanesinin 50'si A, 109'u B ve 184'ü C olmak üzere kütüphaneler 3 tipe ayrılmıştır. Kitap dağılışında yardımda ve teşkilatlandırmada bu tipler göz önünde tutulmaktadır.[29] Aynı raporda kitapların ilim zümrelerine göre sayılarına rastlandığı ve yekünlerinin alınabildiği ve bazı halkevlerinin esaslı bir tasnife sahip olmadıklarının tespit edildiğinden bahsedilmektedir. 1942 yılında merkeze ulaşan 267 halkevinin

[22] *Age*, s.201.
[23] *1939'da Halkevleri*, CHP, Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara 1940.
[24] *Halkevleri ve Halkodalarının 1940 çalışmaları,* CHP, Ankara 1941, s.59-60.
[25] *Halkevleri ve Halkodalarının 1942 çalışmaları*, CHP, Ankara. 1943, s.14.
[26] *Age*, s.14-15.
[27] *Age*, s.18-19.
[28] *Halkevleri ve Halkodaları 1943*, CHP, Ankara 1944, s.9.
[29] *Age*, s.10.

raporundan çıkarılan 612.766 okuyucunun okudukları ilim zümrelerine göre sayıları ve yüzdeleri Tablo 1'deki gibidir.

İlim Zümreleri	Okuyucu sayısı	%
Umumiyat	190.318	31,06
Felsefe	17.433	2,84
Din	4.902	0,80
Sosyal İlimler	39.083	6,37
Filoloji	15.707	2,58
Nazari İlimler	37.378	4,47
Tatbiki İlimler	33.751	5,51
Güzel Sanatlar	35.999	5,87
Edebiyat	169.372	27,64
Tarih-Coğrafya	78.763	12,86
TOPLAM	**612.766**	**100,00**

Tablo 1: 1942 yılı Halkevi Kütüphaneleri Konu ve Okuyucu İstatistiği

Her geçen yıl daha detaylı rapor edilme yaklaşımından Merkezin kütüphanelere karşı yakın ve kuvvetli ilgi gösterdiği sonucuna varılmaktadır. Halkevi Kütüphanelerine ne kadar önem verildiğini gösteren bir husus da Atatürk'ün cumhurbaşkanlığı süresince bu konularda yapılan resmi yazışmalardır. Anameriç[30] Atatürk ve kütüphaneleri belgelerle inceleyen çalışmasında o dönemin resmî belgeleri incelendiğinde yoğunlukta olan konular arasında Halkevi Kütüphanelerinin de yer aldığını belirtilmektedir. Yazışmalar Halkevi Kütüphanelerine alınacak kitap ve eşyalar, kütüphanelerin işleyişi, düzeni, kütüphanelere gönderilen kitap, tiyatro oyunu ve süreli yayınlar; kütüphane inşaat işlemleri, kütüphaneler arası kitap alışverişi ve bağışı gibi temalar içermektedir.

1944 yılına ait raporda faaliyette olan 405 halkevinin 330'unda kütüphane olduğu belirtilmiştir.[31] 1944 yılında 450 çeşit eserden 87.500 adet kitabın Merkezden Halkevlerine ve Halkodalarına gönderildiği belirtilmektedir. Okuyucunun ilgisini sürekli kılmak ve artırmak için bu kütüphanelerin yeni eserlerle beslenmesi ve zenginleştirilmesi gerekliliği sürekli gündemdedir. Ancak kütüphanelerdeki kitap sayısının artmasının yeni bir mesele çıkardığı, bu meselenin Halkevi kütüphanelerinin ilmi esaslara göre tertip ve tasnif edilmesi lüzum ve zarureti olduğu vurgulanmıştır. 1944 yılında 40.000 cilt kitabı olan 1 kütüphane, 3000-15000 arası kitabı ihtiva eden 23 kütüphane olduğundan bahsedilmektedir. Kütüphanelerin tasnif mecburiyetinin iyi yetişmiş iş bilir ve iş sever kütüphanecilere olan ihtiyacı artırdığı, bu maksatla Ankara Halkevi'nde 3 ay sürecek bir Halkevleri Kütüphanecilik Kursu açılmak üzere olduğu belirtilmiştir. Bu kursa genel sekreterlikçe seçilecek Halkevlerinin kütüphane memurlarının devam edeceği bilgisi yer almaktadır. 1945 yılında açılan kurs ile dermesi büyüyen, okuyucu sayısı artan Halkevi Kütüphanelerinde bilimsel ilkelere göre çalışmalar yapılabilmesi amaçlanmıştır. Kurs, kütüphanecilik biliminin Türkiye'deki öncüsü sayılacak olan Adnan Ötüken tarafından verilmiştir ve kursa çeşitli halkevlerinden 10 memur katılmıştır.[32] Türkiye'de henüz üniversite düzeyinde Kütüphanecilik eğitimi başlamamışken, bu işi profesyonel biçimde yapma gerekliliği ve sorumluluğu duyularak böyle bir kurs düzenlenmesi önemli bir ayrıntıdır. *"Okuma hevesini Halkevlerinde ve Halkodalarında çoğaltmak"* üzerinde önemle çalışılan bir konudur. Bunun için kitap hülasa etme (özetleme) müsabakaları, kitap sergileri ve kitap geceleri tertiplenmesi gibi etkinlikler düzenlenmektedir. Kitap hülasa etme işi sadece müsabaka ile bastırma değil bazen de takdim mahiyetinde sözlü yapılmakta ve dinleyenlerin o kitaptan topluca

[30] Hakan Anameriç, "Belgelerle Atatürk ve Kütüphaneler", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 24, 2008, s.487-514.
[31] *Halkevleri ve Halkodaları 1944*, CHP, Zerbamat Matbaası, Ankara 1945, s.10.
[32] Muzaffer Erol, "Halkevi Kütüphaneleri", *Türk Kütüphaneciliği*, 14 (4), 2000, s.475-476.

faydalanmasını sağlamaktadır. Başka bir etkinlik de güzel ve faydalı kitapların parasız olarak özellikle köylülere dağıtılmasıdır. Kağıt kıtlığının ve baskı zorluklarının yaşandığı böyle bir dönemde halkevlerinin bazıları muhitin ihtiyaçlarına cevap veren küçük kitaplar ve broşürler hazırlayıp dağıtmıştır.[33] İzmir Halkevinin örnek verilebileceği Kitap Geceleri etkinliği yılda bir yapılmaktadır. Halkevleri ve bölgenin ileri gelenleri bu etkinliğe iştirak etmektedir. Toplantıda kitapların faydası ve okuma sevgisi üzerine konuşmalar yapılmaktadır. Bunu çeşitli eğlenceler takip etmektedir. Toplantının özelliği davetlilerin gelirken beraberlerinde adları Halkevi tarafından kendilerine daha önce bildirilmiş olan birer kitap getirip Halkevine armağan etmeleridir.[34] 1944 yılı raporunda Kütüphane konusunda üzerinde durulan iki husus daha vardır. Birincisi kitapların ciltleme işi, diğeri kütüphane salon veya odalarının ihtiyaca uygun bir şekilde tanzimidir. Ciltsiz kitapların ömrü azalmaktadır. Diğer yandan ciltleme işi birçok halkevinde bütçe yetersizliğinden yapılamamaktadır.[35] Kütüphane salon veya odalarının okuma için gelenlerin rahatça kitap okuyabilecekleri temiz ve sakin bir yer haline getirilmeleri, kitapların yerleştirieceği dolap ve raflarla masa, sandalye, fiş dolabı gibi eşyaların ihtiyaca elverişli ve yeter miktara getirilmesi için her gün emek ve para harcanmaktadır.

1945 yılında, önceki yıl 365 olan Halkodasından 15'i Halkevine çevrilmiş, geriye kalan 350'ye yeni açılan 2338 Halkodası katılarak toplam sayı 2688'e ulaşmıştır. Halkodaları bina olarak mahallenin nüfus sayısı ve ihtiyacına göre büyük, orta ve küçük tipte planlanıyordu. Büyük tipte 1 okuma salonu mutlaka yer alıyordu. Kütüphane ve okuma işleri bu salonda yapılıyordu.[36] Aynı raporda her Halkevi ve Halkodasında kütüphane bulunduğu belirtilmektedir. Bunların çoğunun halkın okuma ve öğrenme ihtiyacını karşılayabilecek durumda olduğu, zayıf olanlarının ise kuvvetlendirilmeleri amacıyla devamlı emek harcanmakta olduğu vurgulanmaktadır. 1944 yılında 168 çeşit kitaptan 26.263 tane alınarak Halkevi ve Halkodalarına yollanmıştır. Satın alınacak kitap seçiminde kütüphanelere yön gösterecek Halkevleri Bibliyografyası I, II ve III yayınlamıştır. Halkevleri ve Halkodalarında kökleşmeye başlayan bir hizmet de bir kişi tarafından yüksek sesle okunan kitabın birçok kişi tarafından dinlenmesidir. Bu iş için kahramanlık menkıbeleri, büyük savaşlar, Türk medeniyetinin çeşitli konularına ait eserler, tarım ve sağlık bilgilerini ve öğütlerini içeren kitaplar ve seyahat kitapları seçilmektedir.[37] Örneğin Şişli Halkevi her Pazar bu faaliyeti Ocakbaşı Toplantıları adı altında gerçekleştirmiştir. Ayrıca bazı halkevlerinin gençleri okumaya teşvik etmek amacıyla kitap özetleme müsabakaları yaptıkları belirtilmiştir.

Dönemin İstatistik Genel Müdürlüğünün 1935-1945 yılları arasında Halkevi kütüphane istatistikleri Tablo 2'de yer almaktadır. Bu istatistiklere göre Halkevi kütüphanelerinde toplam 143 kütüphane memuru, 53 hizmetli bulunmaktadır. Aynı istatistiklerde 1935-36 yıllarında 22 adet Halkevi, 45789 adet kitap ve 257588 okuyucu ile başlayan kütüphane çalışmalarının 1944-45 yıllarına gelindiğinde 395 Halkevine, 648408 kitaba ve 1373672 okuyucuya yükseldiği görülmektedir.[38]

Yıl	Kütüphane Sayısı (Halkevi)	Kitap Sayısı	Okuyucu Sayısı
1935-36	22	45789	257588
1936-37	165	185084	860595
1937-38	166	214463	656654
1938-39	207	278985	1294626

[33] Halkevleri ve Halkodaları 1944, CHP, Zerbamat Matbaası, Ankara 1945, s.11.
[34] *Age*, s.12.
[35] *Age*, s.13.
[36] *Age*, s.33.
[37] *1946 Yılında…*, *age*, s.15.
[38] *Milli Eğitim Genel Kitaplıklar ve Müzeler ile Halkevleri, Odaları ve Okuma Odaları Kitaplıkları İstatistikleri 1944-1945*, İstatistik Genel Müdürlüğü, Biricik Matbaa, Ankara 1947.

1939-40	374	374257	1681195
1940-41	377	462817	1169761
1941-42	378	524594	1274557
1942-43	393	584187	1335541
1943-44	392	626082	1339540
1944-45	395	648408	1373672

Tablo 2: Halkevleri Kütüphaneleri İstatistikleri 1944-1945

1944-1945 yılında Genel (Halk) Kütüphaneleri, Halk okuma odaları, Halkevi Kütüphaneleri ve Halkodalarının kütüphane, kitap, okuyucu durumu ise Tablo 3'te yer almaktadır.[39]

Kütüphane Türü	Kütüphane Sayısı	Kitap Sayısı	Okuyucu Sayısı
Genel (Halk) Kütüphaneler	82	658698	908952
Halk Okuma Odaları	230	17657	39881
Halkevleri Kütüphaneleri	395	648408	1373672
Halk Odaları	366	73681	485984

Tablo 3: Türlerine Göre Kütüphane İstatistikleri 1944-1945

Bu karşılaştırmadan anlaşılacağı üzere Halkevlerinin kütüphane çalışmaları Genel (Halk) kütüphanelerin çalışmalarından geri kalmadığı hatta koleksiyonlarında yeni yazı ve halka inen kitapların çok olmasından dolayı büyük halk toplulukları üzerinde genel kütüphanelerden daha etkili bir rol oynadığı söylenebilmektedir. Genel (Halk) Kütüphanelerinde 137184 yazma eser, 157753 eski yazılı eser, 234688 yeni yazılı eser ve 266257 yabancı dilde eser bulunmakta iken Halkevleri Kütüphanelerinde 4004 yazma eser, 62719 eski yazılı eser, 564122 yeni yazılı eser ve 14020 yabancı dilde eser bulunmaktaydı[40]. Eski yazı bilenlerin azalması ve yeni yazı bilenlerin oranının artması Halk Kütüphanelerini çeşitli imkansızlıklar yüzünden bu yeni duruma hazırlayamamıştı. Diğer taraftan modern halk kütüphanesi anlayışı henüz yaygın olmadığı için kütüphaneciler kitapları okutmaktan ziyade yazma ve nadir eserleri korumayı ön planda tutuyorlardı. Bu da Halkevi Kütüphaneleri kadar etkili olamamalarına neden olmaktaydı. Halkevleri bir taraftan devletin para yardımı diğer yandan aydınların ve halkın gönüllü çalışmaları ile kütüphaneciliğimize ve halk eğitimine yardımcı olmaktaydı. Tek partili devirde ülkemizin sosyal hayatında önemli bir faktör olarak kabul edilen halkevlerinin kütüphaneleri yönünden de halka yararlı olduğu bilinmektedir.[41] Halkevlerinin kütüphanecilik ve yayıncılık faaliyetleri bu alanlara yeni bir anlayış getirerek ilginin artmasında inkâr edilemez bir rol oynamıştır.[42] Halkevlerinin yayıncılık, konferans ve kütüphanecilik gibi faaliyetleri, başta gençler olmak üzere pek çok yazarın / aydının meslek hayatına girmelerine vesile olmuştur.[43] Anadolu kasabalarının büyük kısmı ilk kütüphanelerine Halkevleri aracılığıyla kavuşmuşlardır. Bulundukları coğrafyanın sosyal ve kültürel şartları da dikkate alınarak oluşturulan Halkevleri kütüphaneleri, sahip oldukları işlevleri ile hem toplumun eğitim ve kültür seviyesini yükseltmiş hem de toplumun, gücünü milletten alan yeni rejimle birlikte arka arkaya sıralanan inkılapların amacının ne olduğunu anlamasına yardımcı olmuştur.[44]

Kütüphane ve Neşriyat Şubesinin görevlerinden birinin de Dil ve Edebiyat Şubesi ile çalışmalarını birleştirerek yörenin tarih, folklor, sanat, edebiyat, iktisat vb. özelliklerine ait önemli araştırmaları yayımlamak olması yayın faaliyetlerinin artması ve kalitesi açısından önem

[39] Yaşar Karayalçın, "Kütüphanelerimize Umumi Bir Bakış", *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 1 (1), 1952, s.6.
[40] *Age*.
[41] Osman Ersoy, *Kütüphaneciliğimizin sorunları*, Anadolu Matbaası, Ankara 1966, s.9.
[42] Arif Olgun Közleme, "Batılı Anlamda Yeni Bir Toplum Yaratma Aracı Olarak Halkevleri" *Journal of International Social Research*, 14 (76), 2021, s.430.
[43] Kemal Karpat, "The Impact of the People's Houses on the Development of Communication in Turkey: 1931-1951", *Die Welt Des Islams*, 15 (1/4), 1974, s.69-84.
[44] Akbal, *agt*, s.24.

taşımaktadır.[45] Halkevleri Kütüphane ve Neşriyat Şubesinin yayın çalışmalarının oldukça etkili olduğu söylenebilir. Kağıt kıtlığı ve matbaa bulma gibi yayıncılık sorunları olan bir dönemde bir çok Halkevi hiç olmazsa bir ya da birkaç dergi veya sayı bastırabilmiştir. Doğal olarak bu durum hem kütüphaneciliğe hem de yayıncılığa olumlu etki yapmıştır.[46] Halkevlerinde basılan kitaplar, broşürler ve özellikle yöresel dergiler Türkiye'nin sosyo-kültürel, ekonomik, psikolojik ve sosyolojik durumunu gözler önüne sermektedir. Halkevleri Kütüphane ve Neşriyat Şubelerinin faaliyetlerinin karşılaştığı bazı güçlükler olmuştur. Bunların başında kütüphanelerin hedeflenen işleyişine uygun nitelikli personel bulunamaması ve ücra yerlerdeki halka kütüphane hizmetinin nasıl ve ne şekilde ulaştırılacağı sorunu gelmektedir. Halkevleri kütüphanelerinin her geçen yıl sayısının artması ve koleksiyonlarındaki kitapların çoğalması bu güçlükleri daha fazla gün yüzüne çıkarmaya başlamıştır.[47] Neşriyat açısından ise en büyük sorun yayınları bastırmak için kağıt ve matbaa konularında yaşanmaktadır. Kağıt bulamadığı için dergisini düzenli periyotta çıkaramayan veya hazırladığı kitapları bastıracak matbaa bulamayan halkevleri bulunmaktadır. Çeşitli çalışmalar göstermektedir ki Halkevi kütüphanlerinin bilimsel çerçevede kataloglama sınıflama gibi teknik hizmetlerini yürüten, yayınladıkları dergi, kitap ve broşürlerle bir kütüphanenin görevlerinin ne olması gerektiğini düşündüren, katalog çalışmalarıyla, bibliyografyasıyla, zengin dermesiyle; kullanıcılarına uygun çalışma saatleriyle ve onlara yönelik gerçekleştirdiği geniş yelpazedeki etkinlikleriyle tarihimizde çok önemli bir yeri bulunmaktadır. Halkevi kütüphaneleri hakkında, halkı bilinçlendirme ve halkın kültür düzeyini yükseltme amaçlarına uygun olarak yaptığı tüm çalışmalar ve gerçekleştirdiği tüm faaliyetler ile varlık gösterdiği yıllar itibarıyla çağdaş bir kütüphane hizmeti sunmuş olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca Halkevleri ve Halkodaları kütüphaneleri ile Anadolu'nun en ücra bölgelerine bile her türden kitabın ulaşması sağladıklarını belirtmek gerekir. Halkodaları, Halkevlerinden çok sonra açılmasına rağmen, kapanışlarına kadarki süre içerisinde tıpkı Halkevleri Kütüphaneleri gibi yüzbinlerce kitaba sahip birer dermeye ulaşmıştır. Halkevleri, 8 Ağustos 1951 tarihinde yürürlüğe giren 5830 Sayılı Yasa ile kapatıldığında adeta bir yağma[48] ve talan politikasınıın izlendiği çeşitli kaynaklarda vurgulanmaktadır.[49] Bu durumun doğal sonucu olarak kütüphanelerin dermesi de aynı yaklaşımla dağıtılmıştır. Neticede bu kütüphanelerin nasıl ve ne şekilde yok edildikleri, varsa yok edilmeyenlerinin hangileri olduğu, günümüzde hangi kütüphanelerde Halkevi damgalı eserler olduğu vb. konular net olarak bilinmemektedir.

Halkevleri ve Halkodaları Erken Cumhuriyet Döneminde hayata geçirilen ve döneme damga vuran toplumsal olgular olarak karşımıza çıkmaktadır. Halkevleri incelendiğinde Halkevlerinin 9 şubeden oluştuğu en önemli şubeleriden birinin ise Kütüphane ve Neşriyat Şubesi olduğu görülmektedir. Bu şubelerin başat görevi hiçbir ayrım yapmadan tüm halka kütüphane hizmeti sunmaktır. Halkevi kütüphaneleri, temel kütüphanecilik iş ve işlemlerini bilimsel esaslara uygun olarak yapmaya gayret göstermenin yanısıra dergi, kitap, broşür vb. yayınlar yapmak, yerel, ulusal ve uluslarası gündeme dair konferanslar düzenlemek, kitap sergileri açmak, edebiyat müsabakaları yapmak, kitap özetleme yarışmaları hazırlamak, sesli kitap okutmak, gezici kütüphane hizmeti sunmak gibi kullanıcılara yönelik çeşitli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Halkevlerinin erişemediği ücra yerlerde Halkodaları kullanıcıların kütüphane gereksinimini karşılamıştır. Tüm faaliyetleriyle Halkevi ve Halkodası kütüphaneleri devrin hem sosyo-kültürel hayatının şekillenmesinde hem de okur-yazar oranının artmasında önemli aktörler olmuşlardır.

[45] Karpat, *agm*, s.74.
[46] Zeyrek, *agm*, s.137.
[47] Akbal, *agt*, s.93.
[48] Müslime Güneş, Adnan Menderes ve Halkevleri, Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, XII/25, (2012/Güz), s.153.
[49] Erol, *agm*, s.478.

2.Çanakkale Halkevleri ve Halkodaları Kütüphaneleri

Çanakkale, 1927' de 181.753, 1935'te 222.792, 1940'ta 304.588, 1945'te 317.254, 1950'de 289.429 nüfusa sahip bir kenttir.[50] Nüfusu az olmasına karşın Çanakkale'nin sosyo-kültürel açıdan birçok taşra iline göre modern bir görünüm sunduğu söylenebilir. Bu görünümde Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren bölgeye yerleştirilen göçmen nüfusun katkısı bulunmaktadır. Ayrıca Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirlerden gelen bürokratlar ve eğitimli memurlar da Çanakkale'nin gelişimine katkı sağlamıştır. Tevfik İleri, Reşat Nuri Güntekin, Hüsniye Balkanlı, Dr. Ziya Hüzni gibi önemli isimler halkevi ile etkileşimde bulunmuştur. Çanakkale Halkevi açık olduğu yıllar boyunca misyonunu yerine getirmek için gayret göstermiştir. Henüz Lise seviyeside dahi bir eğitim kurumuna sahip olmayan taşrada bir şehirde kurulan Çanakkale Halkevi, Milli bayramlardaki etkinlikleri ile sağlıktan tarıma, ekonomiden vatandaşlık işlerine kadar çeşitli alanlarda düzenlediği konferanslarla, anma etkinlikleriyle, balo, şiir dinletisi, sinema ve tiyatro gösterimi, sergi gibi etkinleriyle, biçki-dikiş kursu, yabancı dil eğitimi gibi kursları ile yetişkin eğitiminin mekanı, Cumhuriyet Dönemi'nde Çanakkale'nin 20 yıla yakın tarihinin tanığı ve parçası olmuştur.[51] Çanakkale Halkevi, 1932 yılında ülke genelinde açılan ilk 14 Halkevi'nden biridir. Çanakkale Halkevi Temsil Şubesi hariç kurulan 8 şubesi ile birlikte açılmıştır. Bunlardan biri olan Çanakkale Halkevi Kütüphane ve Neşriyat şubesi, halkevi açıldığı andan itibaren kütüphane faaliyetlerine başlamıştır. 1930'lu yıllarda kentin tek kütüphanesi, Çanakkale Halkevi Kütüphanesi idi.[52] Bu kütüphane, öncelikle halkevinin alt katındaki küçük okuma odasında faaliyete başlamıştır. Daha sonra kütüphane rafları eklenerek halkevi binasının üst katına taşınmıştır. Çanakkale halk kütüphanesinin ilk dermesi Çanakkale Türk Ocağı'ndan kalma 300 civarı kitaptan oluşmuştur. Kütüphanenin düzenlenmesi, yeni kitapların alınması ve kullanıcıların ihtiyaçlarına anında cevap vermesi için aylık ücretli bir kütüphane memuru çalıştırılmıştır. [53] Çanakkale Halkevi'ne ait 1950 yılı giderleri arasında kütüphane memuruna aylık 50, yıllık 600 Lira ayrıldığı görülmektedir.[54] Kütüphaneye hangi kitapların alınacağına kütüphane memurunun, halkevi idarecilerinin, Çanakkale aydınlarının ortak görüşleri ile karar verildiği belirtilmektedir.[55]

Halkevlerinin 1934 yılı faaliyet raporunda Çanakkale Halkevi Kütüphane ve Neşriyat Şubesi azaları 25 sair meslekten ve erkeklerden oluşmaktadır. Raporda Çanakkale Halkevi Kütüphanesinden yurttaşların faydalanmalarına çalışıldığı özellikle vurgulanmaktadır. Ayrıca Çanakkale Halkevinin Anafarta adlı dergi ile Köylü Duvar Gazetesi'ni düzenli olarak çıkardığı belirtilmektedir.[56] Aynı yıl, Çanakkale Halkevi Kütüphane ve Neşriyat Şubesi aza listesinde 1 avukat, 3 doktor, 12 öğretmen, 1 tüccar, 9 sair meslekten ve 4'ü kadın 22'si erkek olmak üzere toplam 26 kişi bulunmaktadır. 1934 yılı için Çanakkale Halkevi kütüphnesindeki kitap sayısı 961, kitap, dergi, gazete okuyan tüm okuyucuların sayısı 1000 olarak raporlanmıştır.[57] 1935'te Çanakkale Halkevi Kütüphane ve Neşriyat Şubesi aza listesi 1 doktor 3 öğretmen toplam 4 erkekten oluşmaktadır.[58] 1935 yılı Kitapsarayı (Kütüphanesi) kitap sayısı cetvelinde yer alan bilgilere göre kitap sayısı boş bırakılmıştır ve bir yıl içinde kitap okuyanların sayısı 541'dir.[59]

[50] "Çanakkale", *Yurt Ansiklopedisi Türkiye, il il: Dünü, bugünü, yarını*, 3.cilt, Anadolu yayıncılık, İstanbul 1981, s.1811.
[51] Murat Karataş, *Çanakkale Halkevi (1932-1951)*, Grafiker Yayınevi, Ankara 2014, s.156-157.
[52] Murat Karataş, "Erken Cumhuriyet Dönemi'nde Çanakkale'nin Kentsel Gelişimi (1923-1950)", *Tarih ve Günce*, 8, 2021, s.48.
[53] *Age*, s.122.
[54] BCA.490.100.830.277.1.
[55] BCA.490.01.1005.878.01.54.
[56] Halkevlerinin 1934..., 1935, s.29.
[57] *Age*, s.204.
[58] Halkevlerinin 1935…, 1936, s.170.
[59] *Age*, s.199.

1940 yılı raporlarına göre Çanakkale'de 1 merkezde, 3 kazada olmak üzere toplam 4 Halkevi ve 2 kazada, 3 nahiyede olmak üzere toplam 5 Halkodası bulunmaktadır.[60] Edinilen bilgiler ışığında Çanakkale Halkevi ve Halkodaları aşağıdaki tablolarda derlenmiştir. Halkevleri tablosunda açılış tarihleri, Kütüphane ve Yayın Şubesi olup olmaması, bölgenin nüfüsu ve aza sayısı bilgilerine Tablo 4'te yer verilmiştir.

Halkevi	Açılış tarihi	Kütüphane ve Yayın Şubesi	Nüfus	Aza sayısı
Çanakkale	19.02.1932	Var	11495	657
Gelibolu	23.02.1936	Var	6637	305
Biga	20.02.1938	Var	7480	658
Bayramiç	19.02.1939	Yok	5481	125

Tablo 4: Çanakkale Halkevleri 1940

1940 yılı istatistiklerine göre Çankkale nüfusu 11.495'tir. Çanakkale Halkevi, ülke genelinde ilk açılan halkevlerinden biri olarak 19 Şubat 1932'de faaliyetlerine başlamıştır. Kütüphane ve Yayın Şubesi bulunmaktadır ve Aza sayısı 657'dir. 23.2.1936'da açılan Gelibolu Halkevinin Kütüphane ve Yayın Şubesi vardır. 1940 yılındaki verilere göre Gelibolu'nun nüfusu 6637'dir ve Aza sayısı 305 olarak tespit edilmiştir. Biga Halkevi 20.2.1938'de açılmıştır ve Kütüphane ve Yayın Şubesi bulunmaktdır. 7480 nüfuslu Biga'da Aza sayısı 658'dir. Bayramiç Halkevi 19.2.1939'da açılmıştır ve Kütüphane ve Yayın Şubesi bulunmamaktadır. O dönemde Bayramiç nüfusu 5481'dir Aza sayısı ise 125'tir.

Halkodası	Açılış tarihi	Nüfus	Aza sayısı
Bozcaada	25.02.1940	1691	63
Çanpazarı	25.02.1940	989	91
Dimetoka	25.02.1940	1930	53
Karabiga	25.02.1940	2302	89
Yenice	25.02.1940	1050	50

Tablo 5: Çanakkale Halkodaları 1940

Çanakkale'de 1940'ta açılan Halkodalarının açılış tarihi, bölgenin nüfusu ve aza sayısı Tablo 5'te yer almaktadır. Halkodalarında şubeler bulunmadığı için tabloda kütüphane ve yayın Şubesi sütunu yer almamaktadır. Halkevlerinin erişemediği yerlerde küçük ölçekli birer Halkevi hizmeti sunan Halkodalarının 25 Şubat 1940 yılında faaliyetlerine başlamaları gündeme gelmiştir. Çanakkale'deki 5 Halkodasının hepsi de 25 Şubat 1940 yılında açılmıştır. Halkevlerinden farklı olark Halkodalarında şubeler bulunmuyordu ancak Aza sistemi uygulanıyordu. 1940 yılı raporuna göre Aza sayıları 1691 nüfuslu Bozcaada kazasında 63, 1050 nüfuslu Yenice kazasında 50, Biga kazasının nahiyelerinden 989 nüfuslu Çanpazarı'nda 91, 1930 nüfuslu Dimetoka'da 53, 2302 nüfuslu Karabiga'da 89 olarak verilmektedir.

1943 yılı Halkevleri ve Halkodaları raporuna göre Çanakkale halkevi, son zamanlarda kütüphanelerinde esaslı bir çalışma yolunu tuttuklarının görüldüğü belirtililen halkevleri arasındadır.[61] 1944 raporlarına göre kütüphanelerinin iyi çalıştığı tespit edilen başlıca halkevleri arasında Çanakkale de bulunmaktadır.[62] Halkevlerinin kuruluşunun 15.yılı itibariyle 1946 yılında Çanakkale'de 8 adet (Çanakkale, Gelibolu, Bayramiç, Eceabat, Ayvacık, Biga, Ezine, Lapseki) Halkevi ve 92 adet Halkodası bulunduğu rapor edilmektedir.[63] Rapordan anlaşıldığına göre bazı halkodaları daha sonradan halkevine çevrilmektedir. Aynı raporda Çanakkale'nin ilçesi olan

[60] Halkevleri ve …, 1941, s.35.
[61] *Halkevleri ve ...*, 1944, s.10.
[62] *Halkevleri ve …,* 1945, s.13.
[63] *1946 yılında…,* age, s.19.

Eceabat'ta yer alan Eceabat halkodası o yıl halkevine çevrilen halkodaları listesinde yer almaktadır.

1933 yılında Çanakkale Halkevi kütüphanesindeki kitap sayısı 1657 ve kütüphaneye kitap okumaya gelenlerin sayısı ise 6940'ı bulmuştur.[64] Çanakkale halkevinin neşriyat konusunda zayıflığına karşılık kütüphanesinin nispeten zengin olduğu anlaşılmaktadır.[65] 1936 yılında kütüphanede 1277 adet kitap mevcuttur bu kitapların konularına göre dağılımı Tablo 6'da yer almaktadır.[66]

Kitapların Konusu	**Kitapların sayısı**
Türkçe Edebiyat	185 adet
Tarih-Coğrafya Yurt Bilgisi	192 adet
Matematik İlimleri	35 adet
Tabii Ilimler Fizik Kimya dahil	38 adet
Felsefe Sosyoloji	135 adet
Tibbiye Sihhi Eserler	55 adet
Ziraat Ticaret ve Iktisadiyat	85 adet
Hukuk Kanunlar	75 adet
Güzel Sanatlar	42 adet
Hikaye Masal Roman	85 adet
Siyasi Sosyal Gazete ve Mecmua	103
Diğer Eserler	350 adet
Genel Toplam	**1277**

Tablo 6: Çanakkale Halkevi Kütüphanesindeki Kitapların Konularına Göre Dağılımı (1936)

1937 tarihinde Çanakkale Halkevi kütüphanesindeki kitap sayısı 1508'ü bulmuştur. 1938 yılında ise 1022 adet Türkçe 497 adet yabancı dilde olmak üzere kütüphanede toplam 1519 eser vardır.[67] 1945 yılında kütüphanede 3.754 kitap olduğu, bunlardan 697 tanesinin eski Türkçe (Osmanlıca) 550 tanesinin İngilizce, Fransızca ve Almanca gibi yabancı dilde olduğu belirtilmiştir. 1947 yılına gelindiğinde kitap sayısı 3903'e ulaşmıştır. Gidişata bakıldığında 1950'li yılların başlarına doğru Çanakkale halkevi kütüphanesindeki kitap sayısının 5000 civarına yaklaştığı düşünülmektedir.[68] Ülke genelindeki Halkevi kütüphanelerinde 300-15000 arası kitap bulunduğu düşünülürse 5000 kitap hiç de azımsanmayacak bir sayıdır.

Çanakkale Kütüphane ve Neşriyat Şubesi 1933 yılında halk evine gelen köylü kullanıcılara güncel gündelik ve pratik bilgiler sunmak amacıyla *"Köylü Duvar Gazetesi"* çıkarmıştır.[69] Ayrıca kütüphaneye gelen kullanıcılara güncel dergi ve gündelik gazete okuma imkanı sunulmuştur. 1935 yılı raporuna göre Çanakkale Halkevi Kütüphanesine günde ortalama 50 kişi gelmektedir.[70] Çanakkale Halkevi Kütüphane ve Neşriyat Şubesi Çanakkale'nin tek süreli yayını olan Çanakkale Vilayet Gazetesinde Kasım 1935-Nisan 1936 tarihleri arasında *"Halkevinden Halka"* başlıklı bir yazı dizisi yayınlamıştır. 13 sayı çıkan yazı dizisinde Türk inkılabı, Cumhuriyet rejimi ve CHP'nin ilke ve anlayışları yalın ve basit bir üslupla aktarılmıştır. Kütüphane ve Neşriyat Şubesinin yayın faaliyetleri arasında 1934-1943 yılları arasında toplam 9 sayı çıkarılabilen *"Anafarta Dergisi"* bulunmaktadır. Dergiye periyod olarak ayda bir yayımlanacak biçimde başlanmış ancak çeşitli nedenlerden dolayı 1934 yılında 3 sayı, 1937 yılında 2 sayı, 1935, 1939, 1940 ve 1943 yılında 1'er sayı çıkarılmıştır. Derginin ilk sayısı İstanbul Hilal matbaasında, 2., 3. ve 4. sayı İstanbul

[64] *Halkevlerinin* 1933…,1934, s.26.
[65] Karataş, age, s.123.
[66] BCA.490.01.983.812.01.
[67] Şeref Ergenekon, *Cumhuriyet'in 15.yılında Çanakkale*, Çanakkale Valiliği, Çanakkale 1938, s.32.
[68] Karataş, age, s.124.
[69] *Halkevlerinin 1934…,* 1935, s.29.
[70] *Halkevlerinin 1935…,* 1936, s.39-40.

Ülkü matbaasında, 5. ve 6. sayı Çanakkale Cumhuriyet Halk Partisi matbaasında, 7., 8. ve 9. sayı Çanakkale Vilayet matbaasında basılmıştır.[71] Dergide çıkan yazılar, Türk İnkılabı, Cumhuriyet rejimi, genel Türk tarihi, Çanakkale'nin yerel tarihi, Çanakkale halkevinden haberler, Çanakkale'nin ekonomik ve sosyo-kültürel yapısı ile ilişkili yazılar, şiir, nesir vb. edebi metinlerden oluşmaktadır. Ayrıca Halk sağlığına yönelik aydınlatıcı bilgiler veren makalelerin de sıklıkla dergide yer aldığı görülmektedir.

Çanakkale Halkevi Kütüphane ve Neşriyat Şubesinin yayın faaliyetleri kapsamında ele alınabilecek iki eserden daha bahsetmek gerekir. Birincisi aynı zamanda Kütüphane ve Neşriyat Şubesi başkanı öğretmen Şeref Ergenekon tarafından hazırlanan *"Cumhuriyet'in 15.yılında Çanakkale"* isimli eserdir. Çanakkale Valiliği tarafından 1938 yılında basılan 46 sayfalık eserde, Çanakkale'nin coğrafi özellikleri, kazaları, tarihi, tarım hayvancılık gibi ekonomik hayatı, şehrin sağlık durumu, nüfus, iskan ve belediye işleri gibi bilgiler içeren 15 yıllık veriler görsel malzeme, tablo, grafik ve sayısal olarak yer almaktadır.[72] İkinci eser, Nurettin Ünen tarafından hazırlanan *"Dünkü ve Bugünkü Çanakkale"* isimli eserdir. 1947 yılında basılan bu eser, 183 sayfa metin ve 26 sayfa görselden oluşmaktadır ve eski çağlardan 1940'lı yıllara kadar Çanakkale'nin çoğunlukla tarihsel geçmişi hakkında bilgileri kapsamaktadır. Bunun dışında eserde Çanakkale ile ilgili coğrafya, nüfus, iklim, kültür, ekonomi açısından da bilgilere yer verilmiştir.[73]

Çanakkale Halkevi konferanslar aracılığı ile halk ile olan iletişimini sağlamlaştırmak amacıyla konferans etkinliğini sık düzenleyen halkevleri arasındadır. Henüz yeni kurulduğu 1932 yılında 3 iktsat, 2 eski eser ve 1 tane halkevlerinin çalışma biçimleri konulu konferans düzenlenmiştir. Ayrıca 1933 yılında 250-300 kişinin katıldığı biri iktisat diğeri terbiye konularında iki konferans düzenlenmiştir. Çanakkale Kütüphane ve Neşriyat Şubesince 1938 yılında köylülere yönelik olarak *"Seyyar kütüphane"* fikri ortaya atılmıştır. Buna göre Çanakkale Halkevi kütüphanesinde bulunan eserlerden bazılarını köy köy dolaşarak köylülere ulaştırılması planlanmıştır. Buna göre köy hayatı ve çiftçilikle ilgili ve köylünün reel hayatına yönelik olarak seçilen kitaplar seyyar kütüphanelerle köylüye ulaştırılmıştır.[74] Bütün bu faaliyetleri ile Kütüphane ve Neşriyat Şubesinin üstlendiği sorumluluğu büyük oranda yerine getirdiği kabul edilmektedir.

Çalışmada elde edilen bilgiler ışığında Çanakkale Halkevlerinin ve Halkodalarının kütüphane faaliyetleri bina, pesonel, bütçe, derme ve kullanıcı unsurları açısından değerlendirilmesi aşağıda yer almaktadır. Değerlendirme kapsamında kütüphane ile yakın ilişkisi bakımından Halkevi Kütüphane ve Neşriyat Şubelerinin yayın faaliyetlerine de yer verilmiştir.

2.1.Bina

Açılan ilk Halkevleri, genellikle eski Türk Ocakları binalarında açılmıştır.[75] Halkevleri çalışma talimatlarına göre bir yerde Halkevi açılabilmesi için belirli kriterleri sağlaması gerekiyordu. Özellikle Kütüphane ve okuma odalarına ayıracak geniş mekanları olan binalar tercih edilmekteydi. Halkodaları ise bina olarak mahallenin nüfus sayısı ve ihtiyacına göre büyük, orta ve küçük tipte planlanıyordu. Büyük tipte 1 okuma salonu mutlaka yer alıyordu. Kütüphane ve okuma işleri bu salonda yapılıyordu.[76] Ödünç verme hizmetinin bulunmadığı Halkevi ve Halkodası kütüphanelerinde kullanıcıların kütüphanede okuyabilmesi için mekanın genişliği daha çok önemseniyordu.

Çanakkale Halkevi mekan olarak Kayserili Ahmet Paşa Caddesi üzerinde bulunan ve Cumhuriyet'ten önce konsolosluk binası olarak hizmet veren binada faaliyet göstermiştir. Kargir

[71] *Anafarta Dergisi*, Çanakkale Halkevi, Çanakkale 1934-1943.
[72] Ergenekon, age.
[73] Nurettin Ünen, *Dünkü ve Bugünkü Çanakkale*, CHP Halkevleri Yayımları, Milli Kültür Araştırmaları Dizisi, 1947.
[74] Karataş, 2014, age, s.125.
[75] Akbal, *agt*, s. 13.
[76] Halkevleri ve ..., 1945, s. 33.

iki katlı bu bina beş oda ve iki salondan oluşmaktadır ve büyük salonu 250 kişi kapasitelidir. Spor Şubesi hariç her şubeye çalışma odası ayrılmıştır. 1943 yılında Çanakkale Halkevi için yeni bir bina yapılması kararı alınmış ancak inşa edilememiştir.[77] 1946 yılı raporunda Çanakkale Halkevi binasının 1947 yılında bitirilmesi ümidedilen Halkevleri arasında sayıldığını görüyoruz.[78]

Çanakkale'de yer alan diğer halkevleri ve halkodalarının hizmet verdikleri binalar ile ilgili Başbakanlık Cumhuriyet Arşivinden bazı Halkodalarının durum cetvellerine erişilmiştir. Bayramiç Çavuşlu Halkodasının 1947 tarihli durum cetvelinde 50 kişilik 1 odası, 3 adet masası, 6 adet oturma sırası olduğu görülmektedir.[79] Bayramiç Çırpılar Halkodasının 1947 tarihli durum cetvelinde 70 kişilik 1 odası, 8 masası, 21 sandalyesi olduğu belirtilmiştir.[80] Biga Çavuşköy Halkodasının 1947 tarihli durum cetveline göre 10'ar kişilik 2 odası, 200 kişilik bir okuma salonu, 12 masası, 30 tane sandalyesi ve 8 tane büyük sırası bulunmaktadır.[81] Biga Gündoğdu Halkodasının 1947 cetvelinde biri 80, biri 2, biri 20 kişilik olmak üzere 3 odası olduğu, 10 masası ve 15 sandalyesi bulunduğu belirtilmektedir.[82] Lapseki Halkodasının 1950 durum cetveline göre 6'sı 15'er kişilik, 2'si 80'er kişilik toplam 8 odası, 2 küçük 1 büyük toplam 3 masası ve 45 sandalyesi (9'u tamire muhtaç) bulunmaktadır.[83] Ayrıca arşivde Eceabat, Yenice, Canpazarı, Bolayır, Kepez, Ezine-Bahçeli, İmroz (Gökçeada), Bozcaada Halkevi ve Halkodalarının binalarına ait yazışma ve planlar bulunmaktadır.[84]

2.2.Personel

Halkevi ve Halkodalarının kütüphane faaliyetlerini sürdürmelerinde Kütüphane ve Neşriyat Şubesi azalarının dışında Halkevi ve Halkodalarının yöneticisi konumundaki Reisler önem taşımaktadır. Bu nedenle aşağıdaki tablolarda Çanakkale Halkevlerinin ve Halkodalarının Reislerinin isimleri, doğum yerleri ve tarihleri ile tahsil dereceleri ve mesleklerine dair bilgiler Tablo 7 ve Tablo 8'de derlenmiştir.[85]

Halkevi	Reisi	Doğum tarihi, yeri	Tahsili	Mesleği
Çanakkale	Halil Dilmaç	1886, İzmir	Yüksek	Ticaret
Gelibolu	M.Ali Suner	1896, Gelibolu	Yüksek	Avukat
Bayramiç	Kamil Toker	1913, Bayramiç	Orta	Müteahhit ve Tüccar
Biga	Mahmut Onat	1888, Pirlepe	Lise	Maliye memuru

Tablo 7: Halkevi Reisleri

Halkodası	Reisi	Doğum tarihi, yeri	Tahsili	Mesleği
Bozcaada	Hazım Yunatcı	1904, Bozcaada	Orta	Şarapçı
Yenice	Tevfik Ağan	1899, Malatya	Lise	Maarif Memuru
Dimetoka	Hamdi Gülçer	1908, Yozgat	Lise	Başöğretmen
Karabiga	Hasan Basri Orman	1891, Midilli	Orta	Çiftçi
Çanpazarı	Ali Tümer	1912, Çanpazarı	İlkokul	Köy Katibi

Tablo 8: Halkodaları Reisleri

Ankara Halkevi gibi büyük ölçekli Halkevi kütüphanelerinde istihdam edilenler arasından 10 kütüphane memurunun katıldığı bir Kütüphanecilik Kursu düzenlendiğinden yukarıda

[77] Karataş, *age*, s.26.
[78] *1946 yılında…,* age, s.6.
[79] BCA.490.01.830.277.1.87.
[80] BCA.490.01.830.277.1.86.
[81] BCA.490.01.830.277.1.84.
[82] BCA.490.01.830.277.1.85.
[83] BCA.490.01.830.277.1.78.
[84] BCA.490.100.1685.855.1.
[85] Halkevleri ve …, 1941, s.33.

bahsedilmişti. Buradan bazı Halkevleri kütüphanelerinde kütüphane memuru istihdam edildiğini anlıyoruz. Çanakkale Halkevinde kütüphanenin iş ve işleyişinden sorumlu olan bir kütüphane memuru çalıştırılmış olması önemli bir durumdur. Bu ünvanla çalışan kişiye 1950 yılındaki gider belgesine göre aylık 50, yıllık 600 Lira ücret belirlenmiştir. Aynı yıl, Biga Halkevinde kitaplık memuru ünvanıyla yevmiyesi 1 Liradan yılda 360 lira gider kaydedilen bir memur bulunmaktadır ve Çanakkale Halkevi Kitapçılık (Kütüphane ve Yayım) Kolu Başkanı Adnan Demirtaş isimli bir öğretmendir.[86] Bunun dışında bazı halkevleri ve halkodalarında kütüphane temizliği ile ilgilenen hademe kadrosunda çalışanların bulunduğunu da görmekteyiz.

2.3.Bütçe

Kütüphane ve Neşriyat Şubesi kapsamında olduğu için Halkevi Kütüphanelerinin görevleri oldukça geniştir. Kütüphaneyi belirli saatlerde açık tutmak, kitapları bilimsel usul ve esaslara göre tasnif ederek halkın kullanımına sunmak, halkı okumaya teşvik etmek, kullanıcıların kitap gereksinimine göre satın alma, bağış veya değişim yoluyla koleksiyonu geliştirmek, okuma zevkini yaymak için diğer kütüphanelerle işbirliği yapmak, okunmasında mahsur görülen çeşitli kategorideki kitapları elemek, yeni gelen kitapların pano, broşür, süreli yayın veya radyo aracılığı duyurusunu yapmak temel görevler arasındadır. Bunların yanısıra ihtiyaç duyulan ve güncel konularda konferanslar düzenlemek, kitapların, dergi ve broşürlerin yayınlanmasına destek olmak, gazetelere bilgi akışı sağlayarak yerel gazetelerin zenginleşmesini sağlamak ise dolaylı görevler olarak belirtilebilir. Bu görevleri yerine getirebilmek için elbette Halkevi kütüphanelerinin bütçe gereksinimleri olmaktadır. Kitap, dergi alımları ile kullanıcı hizmetleri kapsamında düzenlenen etkinlikler için gerekli olan bütçenin sağlanması Halkevlerinin kendi bütçeleri ve Merkez tarafından imkanlar çerçevesinde Halkevlerine gönderilen destekler ile gerçekleştirilmektedir. Çanakkale Halkevi Kütüphane memurunun ücreti, yeni kitaplar alınması gibi bütçelerin sağlanması için kendi bütçelerinin olmaması durumunda Merkez'den maddi yardım talep etme yoluna gitmişlerdir.

2.4.Derme / Koleksiyon

Halkevi ve Halkodaları kendi bütçelerinden harcayarak kitap aldıkları gibi partinin genel sekreterliği imkan nispetinde yardım etmektedir.[87] Halkevi ve Halkodası kütüphanelerine belirlenen kriterlere sahip materyal (kitap, dergi, broşür, albüm, harita vb. her tür eser), kütüphane heyetinin onayından geçerek dermeye dahil edilirdi. Halkevi ve Halkodaları kütüphanelerinde farklı derme geliştirme yöntemleri kullanılmıştır. Bu yöntemlerin başında satın alma gelmektedir. Kütüphane sorumlularının ve kullanıcıların satın alınmasını talep ettikleri yayın listeleri, uygunluğu denetlendikten sonra Merkeze bildirilirdi. Merkez, gelen talepler doğrultusunda satın alma gerçekleştirirdi ve buna ek olarak kendi belirlediği yayınlardan satın alma yaparak kütüphanelere gönderirdi. Bu kütüphanelerde kullanılan diğer bir yöntem ise bağış yöntemidir. Yayın yapan veya ellerinde kitaplar olan kurum ve kuruluşlar, kişiler kütüphanelere kitap bağışında bulunmaya teşvik edilmekteydi. Örneğin sesli kitap okuma geceleri düzenlendiğinde buraya davet edilen kişilerden yanlarında bir kitap bağışı getirmeleri istendiği görülmektedir. Getirilecek kitapların koleksiyonu geliştirmesini sağlamak amacıyla da önceden bir kitap listesi yayınlanır ve bu listedeki kitaplardan getirilmesi gelecek kişilere duyurulurdu. Bunların dışında kullanılan bir yöntem ise değişimdir. Kütüphanelelerde ihtiyaçtan fazla sayıda bulunan kitaplar tespit edilerek diğer kütüphanelerle değişim gerçekleştirilirdi. Derme geliştirme açısından ilginç bir yönteme rastlanılmıştır. Bu yönteme, şahsi kütüphanelerde bulunup okutulmasında fayda görülen kitapların ödünç alınarak veya uygun bedellerle kiralanarak kütüphanelere getirtilmesi

[86] BCA.490.100.830.277.1.
[87] *1946 yılında…*, *age*, s.14-15.

esasına dayanmaktadır.[88] Derme geliştirme bakımından önemli bir husus ise halkevlerinin kendilerinin yayın yapması ve bu yayınları diğer halkevlerine yollamalarıdır.

Kütüphaneye satın alma, bağış ve değişim yöntemiyle temin edilen materyale kataloglama ve sınıflama yapılmadan önce birer numara verilerek demirbaş defterine kaydedilmekteydi. Her kütüphanede kütüphanenin demirbaş defteri olarak kullanılan bir fihrist bulunmaktadır. Fihrist kitabın kütüphane numarasını, adını, içeriğini, kaç kitap veya kaç cilt olduğunu, yazanın adını, kaç sayfa olduğunu, nerede basılmış olduğunu, bağış ise kimin tarafından bağışlandığını ve eserin özel bir vasfı varsa ne olduğunu belirtir. Her kitabın üzerine fihristteki numara yazılır, bu Numara gazete ve mecmualardan devam etmekte olanların yalnız eldeki ilk nüshalarına konulurdu. Ayrıca kütüphane ve okuma odalarına ayrı bir dolap dolduracak kadar çok eser bağışlayanların adı kütüphanenin görünür bir yerine açıkça yazılır ve o kısım onun adı ile anılarak fihristlerde ayrı bir yer verilir.[89] Dewey Onlu Sınıflama sistemine göre dermeye katılan, kataloglama fişi hazırlanan, etiketlenen ve damgalanan materyal raflara dizilerek hizmete sunulurdu. Halkevleri kütüphanelerinde tutulması gereken defterler; üye kayıt defteri, idare heyeti ve şube komiteleri karar defterleri, hesap defteri, demirbaş eşya defteri, kütüphane giriş defteri, gelen ve giden evrak kayıt defteri ve günlük çalışma defterleridir.[90] Kütüphanecilik ilkelerine göre detaylı biçimde hazırlanan kütüphane rehberleri ile bu işlemlerin standart biçimde ve usulüne uygun yapılması sağlanıyordu. Çanakkale Halkevleri ve Halkodaları Kütüpahaneleri de Merkez'den gönderilen rehberler ve yönergeler doğrultusunda işleyişini sürdürmüştür.

1950 yılında Halkevlerinin durum tespiti amacıyla Merkez'den bir yazı gönderilerek, kapsamlı bir anket doldurmaları istenmiştir.[91] On bölümden oluşan bu anketin üçüncü bölümü Bütçe ve Kadro, dördüncü bölümü ise Kitaplık ve Yayım durumları ile ilgilidir. Bu ankete gelen yanıtlara göre Çanakkale Halkevinde 3903 kitap, Bayramiç Halkevinde 500 kitap, Biga Halkevinde 1816 kitap bulunmaktadır. Ekler bölümünde yer alan Halkodaları durum cetvellerine göre Bayramiç Çavuşlu Halkodasında 77 kitap, Bayramiç Çırpılar Halkodasında 45 kitap, Biga Çavuşköy Halkodasında 32 kitap, Biga Gündoğdu Halkodasında 85 kitap ve Lapseki Halkodasında 329 kitap olduğu Merkez'e bildirilmiştir.

2.5.Kullanıcı

Halkevi ve Halkodası kütüphanelerinde kullanıcı odaklı bir çalışma biçiminin olduğu görülmektedir. Kullanıcı kapsamına giren grupları irdeleyecek olursak; Kütüphanede veya ödünç almak süretiyle evde okuyan okurlar, topluluklara sesli kitap okuyan hitabeti düzgün kişiler, bu sesli kitapları dinleyen ve çoğunlukla okuma becerisi yeterli olmayan köylüler ve kütüphanede ders çalışan kişiler başta olmak üzere tüm halk kütüphane kullanıcısı olarak değerlendirilmiştir. Bu kütüphaneler hiçbir ayrım gözetmeden herkese hizmet etmeye çalışmıştır. Okur istatistikleri düzenli olarak tutulmaya çalışılmış ve her geçen sene okur sayılarının arttırılması hedeflenmiştir. Halkevlerinin çalışma talimatnamelerinde kitaplar gibi dergi ve gazetelerinde kullanıcılara ödünç verilmesinin yasak olduğu vurgulanmaktadır. Buna göre bir kulanıcı hizmeti olarak ödünç vermenin halkevleri kütüphaneleri için uygulanmadığını söyleyebiliriz. Daha sonra artan kitap sayısı ile birlikte Halkevi ve Halkodaları kütüphanelerinde, her kesimden insanın okuma hevesini ve okuma yazma bilenlerin okuma eğilimini artırmak amacıyla ödünç verme hizmetleri yaygınlaştırılmıştır.[92] Kullanıcılara yönelik kıymetli bir hizmet de Seyyar / Gezici Kütüphane hizmetidir. Halkevleri çalışma talimatnamelerinde Halkevlerinin köyler için seyyar kütüphaneler tertipleyebileceği belirtilmektedir. Birçok Halkevi Kütüphanesi özellikle Halkodalarının açıldığı

[88] *Halkevleri...*, 1932, *age*, s.12.
[89] *Age*.
[90] *1945 Yılında Halkevleri ve Halkodaları*, CHP, Ankara 1946, s.22.
[91] BCA.490.100.830.277.1.
[92] Anıl Çeçen, *Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri*, Gündoğan Yayınları, Ankara 1990, s.91-92.

1940 yılından önce il ve ilçelerdeki Halkevi kütüphanelerine gelemeyen, köylerde yaşayan halka gezici kütüphane hizmeti vermiştir. Çeşitli kütüphaneler kütüphaneye yeni gelen eserlerden veya bazı yazarların yıldönümleri hasebiyle onların kitaplarından Kitap Sergileri açılarak kullanıcıların dikkatine sunmuştur.

Halkevi kütüphanelerinde kullanıcı odaklı çalışmalar yapıldığının bir göstergesinin de kullanıcılara yönelik olarak düzenlenen çeşitli etkinlikler olduğunu söyleyebiliriz. Çok çeşitli konularda düzenlenen konferanslar, kitap listelerinin yazıldığı broşürlerin basılıp dağıtılması, ödüllü hikaye yazma ve kitap özetleme yarışmaları dikkat çekici etkinliklerdir. Halkevlerinde toprak mülkiyeti, toprak kanunu, ormanların faydaları, orman davamız, sıtma ile savaş, tifüs, şarbon, verem, bulaşıcı hastalıklar, kuşpalazı, sinir ve içki, bağırsak kurtları, yaz ishalleri, neler yemeli, nasıl yemeli, az beslenme, çok beslenme, kadınlarda kısırlık, hormonlar ve hayat, tansiyon, sağlık kurumlarımız, ilk öğretim, iş sigortası, hayvanlar vergisi, zirai donatım, kooperatifçilik, boşanma ve sebepleri, hayvan hastalıkları, milletvekili seçimi, belediye seçimi, demokrasi, atom, boğazlar meselesi, suç ve suçlu, ceza davaları, çocuklar ve kanunlar, Türkiye'nin sanayileşmesi, modern sanayide iş bölümü, çalışma ve sağlık, köy kalkınması, okulda ahlak, Türk ahlakının kökleri, Beveriç planı, seyahat, sanat, edebiyat, zafer ve kahramanlık menkıbeleri ve folklora ait çeşitli konularda konferanslar düzenlenmiştir. Ayrıca ilkokul kitaplıkları, okul ve aile iş birliği hakkındaki konferanslar da dikkat çekicidir.[93] Halkevlerinin çoğu hitabet, şiir, hikaye, kitap hülasa etme (özetleme), kompozisyon gibi türlü konularda gençler arasında edebiyat müsabakaları tertiplemiştir ve kazananlara mükafat vermişlerdir. Gençlerin başarıları ve eserleri türlü yollarla halka tanıtılmıştır.[94] Örneğin Falih Rıfkı Atay, Ahmet Kutsi Tecer, Hasan Ali Yücel, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Halil Vedat Fıratlı ve Mustafa Nihat Özön jüriliğinde *"Memleket Küçük Hikâyeleri"* isimli bir hikaye yazma yarışması düzenlenmiştir. 1943 yılında gençlere yönelik düzenlenen *"Kitap Hulasa Etme Müsabakası"*nda Anabasis, Ateşten Gömlek ve Sokrates'in Müdafaası kitaplarının özetleneceği bir yarışma bulunmaktadır.[95] Halkevleri ve Halkodaları raporlarına göre Halkevlerinin faaliyetlerinin en yoğun olduğu ve üye sayısını en çok artırdığı 1932-1940 arasında 23750 konferans, 12350 temsil ve 9050 konser gerçekleştirilmiştir. Her köyde bir ay kalan seyyar kütüphanesi ile Balıkesir, Kitapların birer listesini yaparak halka ve mekteplere dağıtan Mersin, her Salı akşamı *"Yeni Mühim Eserlerin Özetlerini Sunma Toplulukları"*yla Bursa, her on beş günde bir çıkan eserleri radyo ile halka takdim eden Eminönü, yeni eserler ve tetkikler etrafında konuşmalar yapan *"Kitap Sevenler Kolu"* ile Eskişehir, yeni ve seçme tercümeleri ile İzmir, çok baskısı olan mecmualarla mutabık kalarak çevresi hakkında turistleri ilgilendirecek yazılar ve resimler neşreden Konya Halkevleri Kütüphane ve Neşriyat Şubeleri'nin başarılı çalışmalarına örnek olarak verilebilir.[96] Bir de giderek yerleşen bir etkinlik olarak Halkevi ve Halkodası kütüphanelerinin kullanıcıları için düzenlediği *"Sesli Kitap Okuma Toplantıları"*ndan bahsedilmektedir.[97] Raporda, küçük yerlerde geceleri Halkevi ve Halkodalarında toplanıldığı sırada ev veya oda kütüphanesinden seçilerek sesi müsait kimseler tarafından yüksek sesle okunan kitaplardan halkın geniş ölçüde faydalandığı belirtilmiştir. 1944'te bu usulün daha genişlediği görülmektedir. Çanakkale Halkevinde kullanıcılara yönelik olarak düzenlenen faaliyetlerin başında, köylüleri bilgilendirmek amacıyla düzenli olarak hazırlanan duvar gazetesi, kütüphaneye uzak konumda olan köylere Gezici Kütüphane hizmeti götürülmesi yer almaktadır. Ayrıca her geçen yıl artan okuyucu sayısı da kullanıcı hizmetlerinin sürekli gelişmekte olduğunu göstermektedir.

[93] 1946 yılında..., *age*, s.7.
[94] *Age*, s.8.
[95] Akbal, *agt*, s.50.
[96] *1937 Yıldönümü Broşürü: Geçen yılda [1936] halkevleri nasıl çalıştı?* Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliği, Ankara, s.16-17.
[97] Halkevleri ve ..., *age*, 1945, s.8.

3.Kütüphane ve Neşriyat Şubesi Yayınları

Halkevleri Kütüphane ve Neşriyat Şubesinin bir diğer görevi yayın faaliyetlerinin yürütülmesi işiydi. Birçok Halkevi dergi, kitap ve broşür yayınlayarak Türkçe harfli eserlerin artmasını sağlamıştır. Halkevi dergileri dışında tüm yayınlar ücretsiz olarak dağıtılmaktaydı. Basılan yayınların iki nüshası Genel Sekreterliğe, birer nüshası Ülkü dergisi ile Halkevleri dergilerine ve birer nüshası da Halkevleri ile Halkodalarına gönderilirdi.[98] Halkevlerinin yayınladığı yayınları içeren üç tane bibliyografya bulunmaktadır. I. Bibliyografya Avni Candar tarafından hazırlanmış ve 1939'da yayınlanmıştır.[99] Bu bibliyografya 1932 ile 1939'un ilk üç ayını ve toplamda 237 eseri kapsamaktadır. Bibliyografyada eserlerin sayfa sayıları, boyları, basıldığı yer, matbaa adı, basıldıkları tarihler yer almaktadır. Bibliyografya her bir eser hakkında kısa bilgi içermekte ve bu eserden hangi alanlarda faydalanılacağı gösterilmektedir. Bibliyografyada *Muharrir (Yazar) adları dizini*, *Eser adları dizini* ve *Mevzu (Konu) kataloğu* bulunmaktadır. Yazarı tarafından bu katalogda kitapların azlığı sebebiyle Dewey Onlu Sınıflama sisteminin sadece şu on ana bölümünün temel alındığı belirtilmektedir: (0)Umumiyat, (1)Felsefe, (2)Dinler, (3)Sosyal İlimler, (4)Filoloji, (5)Nazari İlimler, (6)Tatbiki İlimler, (7)Güzel Sanatlar, (8)Edebiyat, (9)Tarih ve Coğrafya.[100] II. Bibliyografya 143 eser içermektedir, aynı yazar tarafından hazırlanmış ve 1941'de yayınlanmıştır.[101] III. Bibliyografya Hasan Taner tarafından hazırlanmış ve 1944 yılında yayınlanmıştır.[102] Halkevlerinin kuruluşundan 1 Ağustos 1944'e kadar basılan eserleri içermektedir. Bu kapsamda 1944 yılında mevcut olan 405 Halkevinin 83'ünün kitap, broşür, dergi türünde yayını bulunmaktadır. Bu Bibliyografya 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Halkevi neşriyatı ile CHP halkevleri bürosunun yayınları ile Genel Sekreterlik tarafından Halkevine verdirilen konferansları ihtiva eden kitaplar bir arada ve alfabetik gösterilmiştir. İkinci bölümde neşriyatı olan Halkevleri alfabetik olarak verilmiş, her halkevinin neşriyatı da kendi adı altında alfabetik olarak listelenmiştir. Üçüncü bölümde yalnız Halkevi bürosu neşriyatı ile konferanslar serisi verilmiştir.[103] Dergilerin kuvvetlendirilmesi, Halkevleri ve Halkodaları kütüphanelerinin kendi yayınları ile beslenmesi açısından daima önemli bir konu olarak ele alınmıştır. Taşrada bir kent olarak Çanakkale'de faaliyet gösteren Çanakkale Halkevi'nin ülke genelinde yayın yapabilen 83 Halkevinden birisi olması dikkat çekicidir.

Sonuç

Halkevi ve Halkodası Kütüphaneleri Cumhuriyet tarihimizde *"Yetişkin Eğitimi"* açısından en önemli kurumlardan olmuştur. Kütüphanelerde hizmete sunulan Türkçe harfli eserlerin geniş kitlelere ulaştırılması ve bu kitlelerce okunması halkın sosyo-kültürel gelişimi, modernleşme ve halk-aydın kaynaşması açısından katkı sağlamıştır. Kütüphanecilik bilimi bağlamında gerek satın alma, sağlama, kataloglama ve sınıflama gibi teknik hizmetler, gerekse ödünç verme, kütüphane kullanım oranını artırma çalışmaları gibi okuyucu hizmetleri açısından ayrıca önem taşımaktadır. Halkevleri ondokuz yıl, Halkodaları onbir yıl faaliyet göstermiştir. Bu süre boyunca kurulmalarından itibaren her geçen yıl kütüphane, kitap ve okuyucu sayıları katlanarak artmıştır. Temelde her yaş ve her kesimden halkın okuma, öğrenme ve bilgilenme gereksinimini karşılamayı amaçlamışlardır. Halkevlerinin ve Halkodalarının amaçlarına yönelik olarak özverili ve itinalı bir biçimde yürütülmeye çalıştıkları kütüphane faaliyetleri kapsamında çok çeşitli etkinliklere rastlanmaktadır. Kitap, dergi, broşür gibi yayınlar yayınlamak, konferanslar gerçekleştirmek, sesli kitap okuma organizasyonları yapmak, kitap sergileri açmak, edebiyat

[98] *1946 yılında…, age*, s.7.
[99] Avni Candar, *Bibliyografya: Halkevleri Neşriyatı*, Ulus Basımevi, Ankara 1939.
[100] *Age*, s.41.
[101] Avni Candar, *Bibliyografya II: 1 Mayıs 1939'dan 30 Nisan 1941 tarihine kadar*, Sümer Matbaası, Ankara 1941.
[102] Hasan Taner, *Halkevleri Bibliyografyası*, Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara 1944.
[103] *Age*, s.3-4.

müsabakaları düzenlemek, kitap özetleme yarışmaları açmak başlıca etkinlik türleridir. Ayrıca fazla nüshası olan kitaplar bağış olarak köylülere ücretsiz olarak dağıtılmıştır. Başlangıçta Türkçenin öğrenimi ve kullanımının yaygınlaştırılması için düzenlenen sesli kitap okuma etkinliği zaman içerisinde geleneksel ve keyifli bir etkinlik haline dönüşmüştür. Gençlerin ilgisini çekmeyi ve onları okumaya teşvik etmeyi hedefleyen ödüllü kitap özetleme yarışmaları merak uyandıran bir etkinlik olmuştur. Tüm bu çalışmaları ile Halkevi ve Halkodası kütüphanelerinin halkın gündelik yaşamında oldukça önemli bir yere sahip olduğunu hatta hayatlarının doğal bir parçası olduğunu söylemek mümkündür.

Çanakkale Halkevlerinin ve Halkodalarının kütüphane faaliyetlerinin araştırıldığı bu çalışmada elde edilen bilgilere göre Çanakkale'de Çanakkale, Gelibolu, Bayramiç, Eceabat, Ayvacık, Biga, Ezine, Lapseki olmak üzere 8 Halkevi ve 92 Halkodası açıldığı görülmüştür. Eceabat ve Lapseki örneğinde olduğu gibi Halkodalarının halkevine çevrildiği durumlar da karşımıza çıkmaktadır. Çalışmada Bayramiç Çavuşlu ve Çırpılar, Biga Çavuşköy ve Gündoğdu ile Lapseki Halkodaları hakkında bazı bilgilere ulaşılmıştır ancak Çanakkale merkezinde kurulan Halkevleri ve Halkodaları içerisinde en köklüsünün / güçlüsünün Çanakkale Halkevi olduğunu söyleyebiliriz. Çanakkale Halkevi Kütüphane ve Neşriyat Şubesi kapsamında faaliyet gösteren Çanakkale Halkevi Kütüphanesi incelendiğinde, Çanakkale'nin öznel tarihine damga vuran Halkevinin en önemli faaliyetlerinden birinin kütüphane hizmeti olduğunu görmekteyiz. Bu kütüphane kütüphane memuru çalıştırması, kütüphanecilik ilkelerine uygun yönetilmesi, 5000'e ulaşan dermesinde yer alan çeşitli konulardaki kitap sayısı, hizmet sunduğu farklı yaş ve meslekten okuyucu kitlesi ile göze çarpmaktadır. Çanakkale Halkevinde Kütüphane hizmetlerini daha çok kullanıcıya ulaştırmak için farklı yöntemler uygulanmıştır. Örneğin ücra yerlerde yaşayan ve kütüphaneye gelemeyen halkın yaşadığı yerlere gezici kütüphane hizmeti götürülmesi bu yöntemlerden biridir. Çanakkale Halkevinin Kütüphane ve Neşriyat Şubesi kapsamında yayın alanında da faaliyetlerinin bulunması, diğer şubelerle iş birliği içinde yayınlar çıkarılması önemli çalışmalarındandır. Anafarta Dergisi, Köylü Duvar Gazetesi, İl Vilayet Gazetesi'nde yayınlanan 13 sayılık Halkevinden Halka isimli yazı dizisi, çıkarılmasına destek olunan Cumhuriyet'in 15.yılında Çanakkale ile Dünkü ve Bugünkü Çanakkale isimli kitaplar erken Cumhuriyet dönemi Çanakkale'sinin halk eğitimi ve sosyo-kültürel tarihine damga vuran kütüphane ve yayın faaliyetleri olmuştur.

Kaynakça

A. Arşiv Kaynakları

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)

BCA.490.01.1005.878.01.

BCA.490.01.983.812.01.

BCA.490.01.830.277.1.87.

BCA.490.01.830.277.1.86.

BCA.490.01.830.277.1.84.

BCA.490.01.830.277.1.85.

BCA.490.01.830.277.1.78.

BCA.490.100.830.277.1.

BCA.490.100.1685.855.1.

B. Araştırma ve İncelemeler

ANAMERİÇ, Hakan - Fatih Rukancı, "Belgelerle Türk Kütüphanecilik Tarihi (1938-1960): Retrospektif Bir Değerlendirme (I)", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.21, S.1, 2017, s. 49-70.

1937 Yıldönümü Broşürü: Geçen yılda [1936] halkevleri nasıl çalıştı?, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliği, Ankara 1937.

1939'da Halkevleri, CHP, Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara 1940.

1945 Yılında Halkevleri ve Halkodaları, CHP, Ankara 1946.

1946 Yılında (XV.Yıldönümünde) Halkevleri ve Halkodaları, CHP, Ulus Basımevi, Ankara 1947.

AKBAL, Oktay, *Halkevlerinin Kütüphane ve Yayın Kolu Şubeleri Çalışmaları (1932-1951)*, (İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2019.

Anafarta Dergisi (1934-1943), Çanakkale Halkevi, Çanakkale.

ANAMERİÇ, Hakan, "Belgelerle Atatürk ve Kütüphaneler", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 24, 2008, s.487-514.

CANDAR, Avni, *Bibliyografya: Halkevleri Neşriyatı*, Ulus Basımevi, Ankara 1939.

CANDAR, Avni, *Bibliyografya II: 1 Mayıs 1939'dan 30 Nisan 1941 tarihine kadar*, Sümer Matbaası, Ankara 1941.

"Çanakkale", *Yurt Ansiklopedisi Türkiye, il il: Dünü, bugünü, yarını*, C.3, Anadolu yayıncılık, İstanbul 1981, s.1802-1933.

ÇEÇEN, Anıl, *Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri*, Gündoğan Yayınları, Ankara 1990.

ERGENEKON, Şeref, *Cumhuriyet'in 15.yılında Çanakkale*, Çanakkale Valiliği, 1938.

ERKOYUNCU, Ümran, *Atatürk Döneminde Eğitim Alanında Yapılan Yenilikler ve Kütüphanelerin Gelişimi (1923-1938)*, (Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bingöl 2020.

EROL, Muzaffer, "Halkevi Kütüphaneleri" *Türk Kütüphaneciliği*, C.14, S.4, 2000, s.472-479.

ERSOY, Osman, *Halk Kütüphanelerimiz Üzerine Bir Araştırma*, Güven Matbaası, Ankara 1966.

ERSOY, Osman, *Kütüphaneciliğimizin Sorunları*, Anadolu Matbaası, Ankara 1966.

GÜNEŞ, Müslime, "Adnan Menderes ve Halkevleri", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, XII/25, (2012/Güz), s.141-155.

Halkevleri Öğreneği, CHP, Ulus Basımevi, Ankara1935.

Halkevleri Çalışma Talimatnamesi, CHP, Zerbamat Matbaası, Ankara 1940.

Halkevleri Teşkilat, İdare ve Mesai Talimatnamesi, CHP, [1932].

Halkevleri ve Halkodaları 1940, CHP, 1941.

Halkevleri ve Halkodalarının 1940 Çalışmaları, CHP, Ankara 1941.

Halkevleri ve Halkodalarının 1942 Çalışmaları, CHP, Ankara 1943.

Halkevleri ve Halkodaları 1943, CHP, Ankara 1944.

Halkevleri ve Halkodaları 1944 (). CHP, Zerbamat Matbaası, Ankara 1945.

Halkevlerinin 1933 senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, CHP, [ÜLKÜ'nün Küçük Kitapları: 3], Hakimiyeti Milliye Matbaası, Ankara 1934.

Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hülasası (). CHP, [ÜLKÜ'nün Küçük Kitapları: 5], Ulus Basımevi, Ankara 1935.

Halkevlerinin 1935 senesi Faaliyet Raporları Hulasası, Ulus Basımevi, Ankara 1936.

İĞDEMİR, Uluğ, *Halkevi Kütüphaneleri İçin Rehber*, Matbaai Ebuzziya, İstanbul 1939.

KARA, Adem, *Cumhuriyet Döneminde kalkınmanın mihenk taşı: Halkevleri (1932-1951)*, 24 Saat Yayıncılık, Ankara 2006.

KARATAŞ, Murat, *Çanakkale Halkevi (1932-1951)*, Grafiker Yayınları, Ankara 2014.

KARATAŞ, Murat, "Erken Cumhuriyet Dönemi'nde Çanakkale'nin Kentsel Gelişimi (1923-1950)", *Tarih ve Günce*, 8, 2021, s.39-56.

KARAYALÇIN, Yaşar, "Kütüphanelerimize Umumi Bir Bakış", *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, S.1, C.1, 1952, s.2-25.

KARPAT, Kemal H., "The Impact of the People's Houses on the Development of Communication in Turkey: 1931-1951" *Die Welt Des Islams*, C.15, S.1/4, 1974, s.69-84.

KÖZLEME, Arif Olgun, "Batılı Anlamda Yeni Bir Toplum Yaratma Aracı Olarak Halkevleri", *Journal of International Social Research*, C.14, S.76, 2021, s.421-436.

Milli Eğitim Genel Kitaplıklar ve Müzeler ile Halkevleri, Odaları ve Okuma Odaları Kitaplıkları İstatistikleri 1944-1945, İstatistik Genel Müdürlüğü, Biricik Matbaa, Ankara 1947.

ÖLÇEN, Ali Nejat, *Halkevleri*, İnönü Vakfı Yayınları, Ankara 2001.

PEKMEZCİ, M., "Halkevleri üstüne", *Halkevleri Dergisi*, C.42, S.20, 1970.

SOMUNCU, Hüseyin, *Halkevlerinde Yayın ve Kütüphanecilik Faaliyetleri (1932-1951)*, (Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kastamonu 2022.

TANER, Hasan, *Halkevleri Bibliyografyası*, Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara 1944.

TEMİZHAN, Oğuz, *Halkevleri ve Halkevlerinin 1932-1940 Arası Eğitim Faaliyetleri*, (Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri Bilim Dalı Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2006.

ÜNEN, Nurettin, *Dünkü ve Bugünkü Çanakkale*. CHP Halkevleri Yayımları, [Milli Kültür Araştırmaları Dizisi] Ankara 1947.

ZEYREK, Şerafettin, *Türkiye'de Halkevleri ve Halkodaları (1932-1951)*, Anı Yayıncılık, Ankara 2006.

EKLER

Ek 1: Çanakkale Halkevi'ne Kayıtlı Aza Sayısı ve Aktif Şubeleri Gösterir Tablo (1935 Yılı)

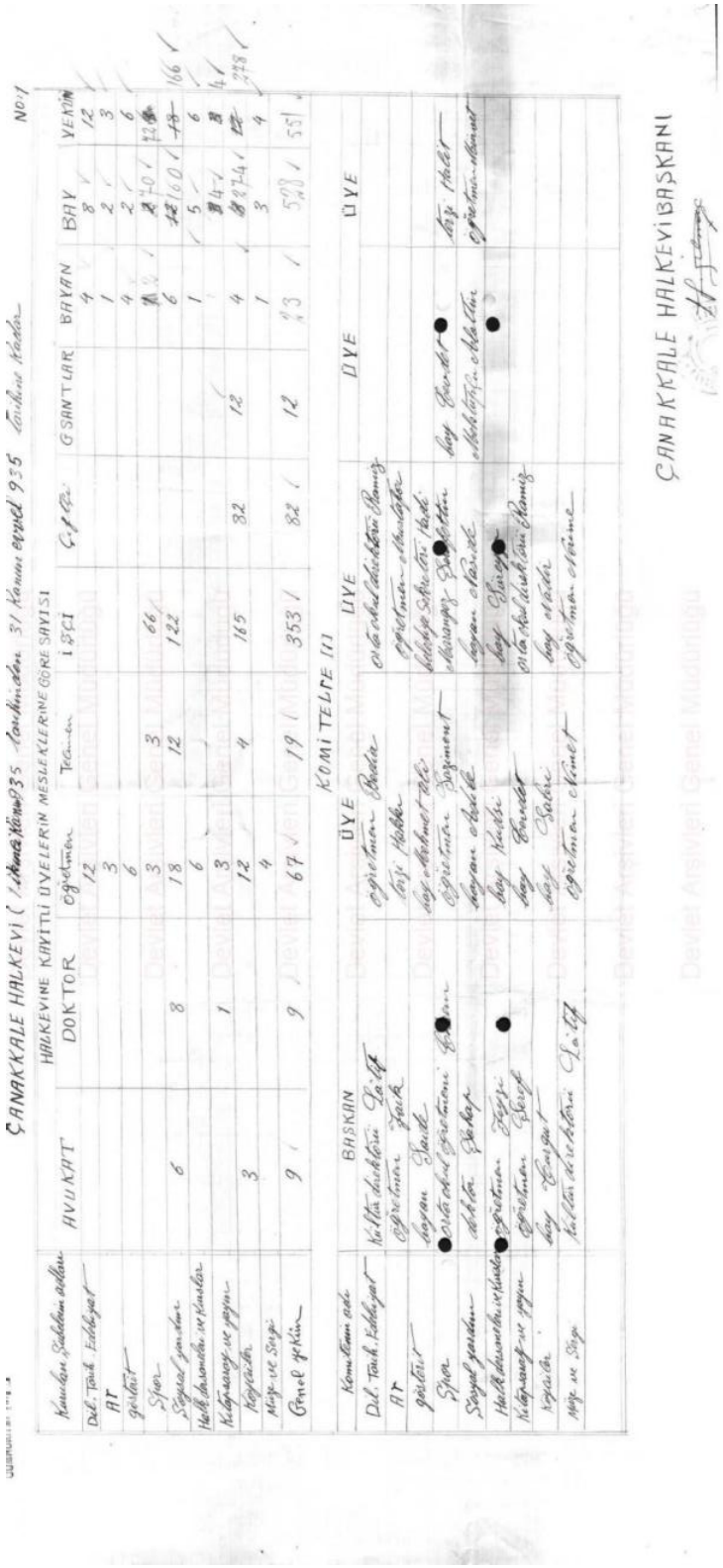

ÇANAKKALE HALKEVİ (Halkevinin 1935 tarihinden 31 Kanun evvel 935 tarihine kadar) No:1

HALKEVİNE KAYITLI ÜYELERİN MESLEKLERİNE GÖRE SAYISI

Halkevleri Şubelerin adları	AVUKAT	DOKTOR	öğretmen	Teğmen	İŞÇİ	Çiftçi	GÜMRÜK	BAYAN	BAY	YEKÛN
Dil, Tarih, Edebiyat			12					4	8	12
Ar			3					1	2	3
geliştir			6					4	2	6
Spor			3		66			[illegible]	[illegible]	[illegible]
Sosyal yardım	6	8	18	12	122			6	160	166
Halk hastalıkl. ve korunma			6					1	5	6
Kütüphane ve yayın		1	3						4	4
Köycülük	3		12		165	32	12	4	8	12
Müz. ve Sergi			4					1	3	4
Genel yekûn	9	9	67	19	353	82	12	43	508	551

KOMİTELERİ

Komitelerin adı	BAŞKAN	ÜYE	ÜYE	ÜYE
Dil, Tarih, Edebiyat	Kültür direktörü Ş. Ş.	öğretmen Bedia	Orta okul direktörü Ş. Ş.	
Ar	öğretmen Şevki	Terzi Hakkı	öğretmen Muhittin	
geliştir	doktor Şevket	doktor Ahmet Rıfat	Köy Öğretmeni Halil	
Spor	Orta okul öğretmeni Ş. Ş.	öğretmen Beşiment	Müdürü Ş. Ş.	köy Gürsel
Sosyal yardım	doktor Şükrü	hayvan doktoru	hayvan doktoru	Muhtar Ş. Ş.
Halk hastalıkl. ve korunma	öğretmen Tevfik	köy Kadri	Orta okul direktörü Ş. Ş.	öğretmen Mehmet
Kütüphane ve yayın	öğretmen Şevket	köy Gürsel		
Köycülük	köy Gürsel	köy Şükrü	köy Halil	
Müz. ve Sergi	kültür direktörü Ş. Ş.	öğretmen Ahmet	öğretmen Ahmet	

ÇANAKKALE HALKEVİ BAŞKANI

Fon No: 490 1 0 0 - Kutu No: 982 - Dosya No: 812 - Sıra No: 1

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü

Ek 2: Çanakkale Halkevi Kitapsarayında (Kütüphanesinde) Tasnif Edilen Kitapların Cinsi ve Adedi (1936 Yılı)

ÇANAKKALE
Halkevi idare heyeti
BAŞKANLIĞI
Sayı
52

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

Kitapsarayımızda tasnif edilen kitapların cinsi ve adetleri

Kitapların cinsleri	Kitapların sayısı
Türkçe, edebiyat	785
Tarih, coğrafya, yurtbilgisi	192
riyaziye ilimleri	35
Tabii ilimler, fizik kimya) dahil	38
Felsefe, içtimaiyat ruhiyat, terbiye mantık	135
Tıbbive sıhhi eserler	55
Ziraat, Ticaret ve iktisadiyat	85
Hukuk, kanunlar	75
Bedii eserler	42
Hikâya, masalve romanlar	85
Siyasi, içtimaigazete ve mecmualar	cins (103)
diğer eserler	350
genel yekün	1277

166

Fon No: 490 1 0 0 - Kutu No: 983 - Dosya No: 812 - Sıra No: 1

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü

Ek 3: Çanakkale Halkevi Bütçe ve Kadro Durumunda Kütüphane Memur Maaşı (1950 Yılı)

Sayfa : 4

III — BÜTÇE VE KADRO DURUMU

Gelir : (Fasıl ve maddelerile birlikte gösterilecek)

Gider : (Fasıl ve maddelerile birlikte gösterilecek)

fasıl	madde		aylığı	yıllığı
I	I	idare memuru ve katib	75	900
	2	kütübhane memuru	50	600
	3	hademe	45	540
I	I	kırk tasıye		I00
	2	ışık ve ısıtma		400
	3	müteferrik gider		500
				960
				4000

1 — Halkevinin bugünkü alacağı : çeşitli gider kollara

2 — Halkevinin bugünkü borcu :

3 — Halkevinin gelecek yıllara sarî alacak veya vereceği var mıdır? Varsa nedir, belgeleri ... yoktır.

Gelir.

fasıl	madde		
I	I	özel saymanlıkdan	2400
2	I	belediyeden	I000
3	I	çeşitli gelir	600
			4000

KADRO DURUMU

Kadroda mevcut memur ve müstahdemlerin :

Adı ve soyadı : Veysel avarol

Doğum yeri ve yılı : Çanakkale I302

Tahsil derecesi : idadi

Aylığı : 75 liradır

Hakkı eral, bulgarıstan I300 güssüm sazan I330 çanakkale çalışmayorlar

Aynı zamanda başka bir yerde çalışıp çalışmadığı, çalışıyorsa nerede çalıştığı ve ne aldığı : başka yerde çalışmayor

Halkevinde çalışmağa başladığı tarih : I943

Hangi işten geldiği : polıs komser mavinliginden emekli

Fon No: 490 1 0 0 - Kutu No: 830 - Dosya No: 277 - Sıra No: 1

Ek 4: Çanakkale Halkevi Kütüphane ve Neşriyat Şubesi

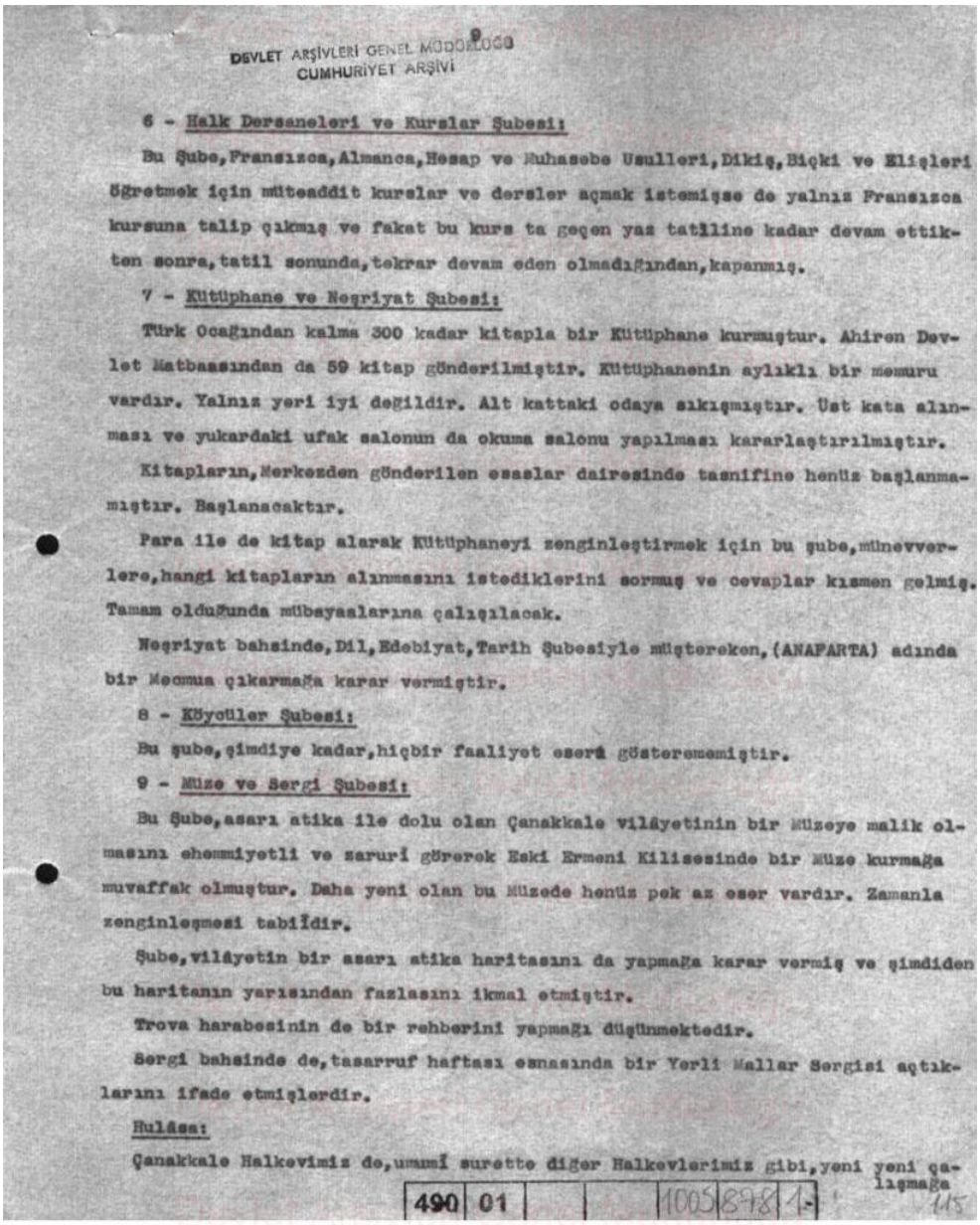

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

6 - Halk Dersaneleri ve Kurslar Şubesi:

Bu Şube, Fransızca, Almanca, Hesap ve Muhasebe Usulleri, Dikiş, Biçki ve Elişleri öğretmek için müteaddit kurslar ve dersler açmak istemişse de yalnız Fransızca kursuna talip çıkmış ve fakat bu kurs ta geçen yaz tatiline kadar devam ettikten sonra, tatil sonunda, tekrar devam eden olmadığından, kapanmış.

7 - Kütüphane ve Neşriyat Şubesi:

Türk Ocağından kalma 300 kadar kitapla bir Kütüphane kurmuştur. Ahiren Devlet Matbaasından da 59 kitap gönderilmiştir. Kütüphanenin aylıklı bir memuru vardır. Yalnız yeri iyi değildir. Alt kattaki odaya sıkışmıştır. Üst kata alınması ve yukardaki ufak salonun da okuma salonu yapılması kararlaştırılmıştır.

Kitapların, Merkezden gönderilen esaslar dairesinde tasnifine henüz başlanmamıştır. Başlanacaktır.

Para ile de kitap alarak Kütüphaneyi zenginleştirmek için bu şube, münevverlere, hangi kitapların alınmasını istediklerini sormuş ve cevaplar kısmen gelmiş. Tamam olduğunda mübayaalarına çalışılacak.

Neşriyat bahsinde, Dil, Edebiyat, Tarih Şubesiyle müştereken, (ANAFARTA) adında bir Mecmua çıkarmağa karar vermiştir.

8 - Köycüler Şubesi:

Bu şube, şimdiye kadar, hiçbir faaliyet eserâ gösterememiştir.

9 - Müze ve Sergi Şubesi:

Bu Şube, asarı atika ile dolu olan Çanakkale vilâyetinin bir Müzeye malik olmasını ehemmiyetli ve zarurî görerek Eski Ermeni Kilisesinde bir Müze kurmağa muvaffak olmuştur. Daha yeni olan bu Müzede henüz pek az eser vardır. Zamanla zenginleşmesi tabîîdir.

Şube, vilâyetin bir asarı atika haritasını da yapmağa karar vermiş ve şimdiden bu haritanın yarısından fazlasını ikmal etmiştir.

Troya harabesinin de bir rehberini yapmağı düşünmektedir.

Sergi bahsinde de, tasarruf haftası esnasında bir Yerli Mallar Sergisi açtıklarını ifade etmişlerdir.

Hulâsa:

Çanakkale Halkevimiz de, umumî surette diğer Halkevlerimiz gibi, yeni yeni çalışmağa

490 | 01 | 1005 | 878 | 1

Fon No: 490 1 0 0 - Kutu No: 1005 - Dosya No: 878 - Sıra No: 1

Ek 5: Biga Halkevi Bütçe ve Kadro Durumunda Kütüphane Memur Maaşı (1950 Yılı)

Sayfa : 4

III — BÜTÇE VE KADRO DURUMU

Gelir : (Fasıl ve maddelerile birlikte gösterilecek)

Gider : (Fasıl ve maddelerile birlikte gösterilecek)

- GİDER -

Fasıl	Madde		Yıldaki Lr.
I	1	Kitaplık memuru Yevmiye 1 liradan	360
	2	Hademe, yevmiye 1½ 5 (birbuçuk)	540
2	1	Kırtasiye	12
	2	Evrakı matbua	13
	3	aydınlatma ve ısıtma	5 00
	4	Çeşitli giderler	1 00
3	1	Kitaplık kolu	25
			1550

1 — Halkevinin bugünkü alacağı :

2 — Halkevinin bugünkü borcu : 150 lira

3 — Halkevinin gelecek yıllara sari alacak veya vereceği var mıdır? Varsa nedir, belgeleri . . . Yoktur

- GELİR -

Fasıl	Madde		Lira
I	1	Dugun ve temsil	400
	2	Çeşitli gelirler	250
			650

KADRO DURUMU

Kadroda mevcut memur ve müstahdemlerin :

Adı ve soyadı : Zuntu güven — Gulsum gezer

Doğum yeri ve yılı : Çorum, mecitozu 311 — Delioman 1310

Tahsil derecesi : Lise, Jandarma subay okulu ve harbiye kursu — Okumuş degil

Aylığı : Yevmiye bir lira — Yevmiyesi 1½ lira (birbuçuk)

Aynı zamanda başka bir yerde çalışıp çalışmadığı, çalışmıyor — çalışmıyor 2 - 8 - 1950

çalışıyorsa nerede çalıştığı ve ne aldığı :

Halkevinde çalışmağa başladığı tarih : 1 - 7 - 1950

Hangi işten geldiği : Emekli subay — Ev kadını

Ek 6: Çanakkale Bayramiç Çavuşlu Halkodası Durum Cetveli (01.07.1947)

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

1 — Halkodasının adı	Çavuşlu C.H.P.
2 — İli	Çanakkale
3 — İlçesi	Bayramiç
4 — Bucağı	Ezciler
5 — Ocağı	Çavuşlu
6 — Başkanın adı ve soyadı	Süleyman uçum
7 — Başkanın meşgul olduğu iş	Çiftçi
8 — Binanız kaç odalıdır?	Bir odalıdır
9 — Odalarınız kaçar kişi alır?	(50) kişiliktir
10 — Binanız merkezden gönderilen plâna göre mi yapılmıştır?	Plâna göre değildir
11 — Binanın yapıldığı yıl	1941 yılı yapılmıştır
12 — Bina ahşap mı, kârgir mi?	Kârgirdir
13 — Bina partiye tapulu mudur?	Hayır köy malıdır
14 — Bina köy malı mı, kiralık mı?	Köy malıdır kiralıyıdır
15 — Ayrı okuma yeriniz var mı?	yoktur
16 — Kaç sandalyeniz var?	yoktur
17 — Oturma sıralarınız var mı?	=6= adet oturma sırası vardır
18 — Kaç masanız var?	=3= " masa vardır
19 — Kaç kitabınız var?	=77= " kitabımız vardır
20 — Kitap dolabınız var mı, sayısı?	Bir adet camlı kitap dolabımız vardır
21 — Radyonuz varsa markası ve tipi	Marconi markalı Bir radyomuz "
22 — Çalgı âleti olarak neleriniz var?	yoktur
23 — Gramafonunuz var mı?	yoktur
24 — Spor âleti olarak neleriniz var?	yoktur
25 — Aydınlatma işini nasıl ve ne ile yapıyorsunuz?	Petrol lâmbası ile
26 — Isıtma işini ne ile yapıyorsunuz?	Soba ile
27 — Bütçe yaptınız mı, bu yıl için ne kadar paranız vardır?	yapılmamıştır

Çavuşlu Dolduruldu yer tarih 1 / 7 / 947

HISTORY STUDIES
INTERNATIONAL JOURNAL OF HISTORY

Ek 7: Çanakkale Bayramiç Çırpılar Halkodası Durum Cetveli (14.10.1947)

DEVLET ARŞIVLERI GENEL MÜDÜRLÜGÜ
CUMHURIYET ARŞIVI

1 — Halkodasının adı	Çırpılar Köyü Halk odası
2 — İli	Çanakkale
3 — İlcesi	Bayramiç
4 — Bucağı	Evciler
5 — Ocağı	Çırpılar Köyü
6 — Başkanın adı ve soyadı	Necati Gün Ünlü
7 — Başkanın meşgul olduğu iş	Çiftçi
8 — Binanız kaç odalıdır?	Bir odadır
9 — Odalarınız kaçar kişi alır?	(70) yetmiş
10 — Binanız merkezden gönderilen plâna göre mi yapılmıştır?	Hayır
11 — Binanın yapıldığı yıl	iki yıl (1945)
12 — Bina ahşap mı, kârgir mi?	Ahşap
13 — Bina partiye tapulu mudur?	değildir
14 — Bina köy malı mı, kiralık mı?	Köy malı
15 — Ayrı okuma yeriniz var mı?	vardır
16 — Kaç sandalyeniz var?	(21)-yirmi bir
17 — Oturma sıralarınız var mı?	var
18 — Kaç masanız var?	(8) Sekiz
19 — Kaç kitabınız var?	(45) Kırk beş
20 — Kitap dolabınız var mı, sayısı?	var bir adet
21 — Radyonuz varsa markası ve tipi	var (aga) marka
22 — Çalgı âleti olarak neleriniz var?	yok
23 — Gramafonunuz var mı?	yok
24 — Spor âleti olarak neleriniz var?	yok
25 — Aydınlatma işini nasıl ve ne ile yapıyorsunuz?	Lüks (300) mumluk
26 — Isıtma işini ne ile yapıyorsunuz?	Soba ile
27 — Bütçe yaptınız mı, bu yıl için ne kadar paranız vardır?	(80) seksen lira

Doldurulduğu yer tarih 14/10/947

46

Ek 8: Çanakkale Biga Gündoğdu Halkodası Durum Cetveli (20.10.1947)

DEVLET ARŞİVİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Çanakkale

1 — Halkodasının adı	Halk odası
2 — İli	Çanakkale
3 — İlcesi	Biga
4 — Bucağı	gündoğdu
5 — Ocağı	danışmanlı
6 — Başkanın adı ve soyadı	Nizaqi Tekin
7 — Başkanın meşgul olduğu iş	çiftçi
8 — Binanız kaç odalıdır?	üç odalı
9 — Odalarınız kaçar kişi alır?	Biri 80 Biri 8 Biri 20
10 — Binanız merkezden gönderilen plâna göre mi yapılmıştır?	Merkezden gönderilen plana göre
11 — Binanın yapıldığı yıl	1945 ble
12 — Bina ahşap mı, kârgir mi?	Kârgir Bina
13 — Bina partiye tapulu mudur?	degildir
14 — Bina köy malı mı, kiralık mı?	Köy malı
15 — Ayrı okuma yeriniz var mı?	ayri degil odanın Birinde okunur
16 — Kaç sandalyeniz var?	15
17 — Oturma sıralarınız var mı?	var
18 — Kaç masanız var?	10
19 — Kaç kitabınız var?	55
20 — Kitap dolabınız var mı, sayısı?	Bir adet var
21 — Radyonuz varsa markası ve tipi	var orson Marka
22 — Çalgı âleti olarak neleriniz var?	yok
23 — Gramafonunuz var mı?	yok
24 — Spor âleti olarak neleriniz var?	yok
25 — Aydınlatma işini nasıl ve ne ile yapıyorsunuz?	Büyük lamba ile
26 — Isıtma işini ne ile yapıyorsunuz?	soba ile
27 — Bütçe yaptınız mı, bu yıl için ne kadar paranız vardır?	yapmadık Paramız yok

Doldurulduğu yer tarih 20/10/947

aza aza aza

Danışmanlı Köyü
Halk odası Başkanı
N. Tekin

HISTORY STUDIES
253
15 / 1

Ek 9: Çanakkale Biga Çavuşköy Halkodası Durum Cetveli (22.10.1947)

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ...

C. H. P.
Çavuş Köy ... Başkanlığı
Merkez - Biga - Çanakkale

1 — Halkodasının adı	Çavuşköy halk odası
2 — İli	Çanakkale
3 — İlcesi	Biga
4 — Bucağı	Çavuşköy
5 — Ocağı	"
6 — Başkanın adı ve soyadı	(Mehmet Üstün) (Ocak Başkanı) (Davut Karacı) (Bucak Başkanı)
7 — Başkanın meşgul olduğu iş	çifçi çifçi
8 — Binanız kaç odalıdır?	üç odalıdır
9 — Odalarınız kaçar kişi alır?	1ci oda 10 kişilik, 2ci oda 10 kişilik. 3ci salon 200 kişilik
10 — Binanız merkezden gönderilen plâna göre mi yapılmıştır?	evet
11 — Binanın yapıldığı yıl	1945
12 — Bina ahşap mı, kârgir mi?	Ahşap
13 — Bina partiye tapulu mudur?	değildir
14 — Bina köy malı mı, kiralık mı?	Köy malıdır
15 — Ayrı okuma yeriniz var mı?	var
16 — Kaç sandalyeniz var?	otuz adet
17 — Oturma sıralarınız var mı?	sekiz tane büyük sıra
18 — Kaç masanız var?	on iki.
19 — Kaç kitabınız var?	otuz iki adet
20 — Kitap dolabınız var mı, sayısı?	yoktur
21 — Radyonuz varsa markası ve tipi	yoktur
22 — Çalgı âleti olarak neleriniz var?	yoktur
23 — Gramafonunuz var mı?	yoktur
24 — Spor âleti olarak neleriniz var?	yoktur
25 — Aydınlatma işini nasıl ve ne ile yapıyorsunuz?	300 mumluk lux
26 — Isıtma işini ne ile yapıyorsunuz?	soğ sobalı ile
27 — Bütçe yaptınız mı, bu yıl için ne kadar paranız vardır?	120 liralık bütçemiz varadır

Doldurulduğu yer tarih 22/10/947

Çavuş Köy C.H.P. Bucak idare kurulu Başkanı
Davut Karacı

Ocak Başkanı
Üstün

Ek 10: Lapseki Halkodası Durum Cetveli (09.02.1950)

DEVLET ARŞİVİ ... DORLOĞU
CUMHURİYET ...

Halkodaları Durumu Cetveli

1 — Halkodasının adı	Lâpseki
2 — İli	Çanakkale
3 — İlcesi	Lâpseki
4 — Bucağı	———
5 — Ocağı	———
6 — Başkanın adı ve soyadı	Numan Aslan
7 — Başkanın meşgul olduğu iş	Lâpseki Ziraat Muallimi
8 — Binanız kaç odalıdır ?	8 odalıdır.
9 — Odalarınız kaçar kişi alır ?	İki salon 50 şer kişi diğer odalar 15 er kişi
10 — Binanız merkezden gönderilen plâna göre mi yapılmıştır ?	Devali metrükeden müdevverdir.
11 — Binanın yapıldığı yıl	60 yıl evvel
12 — Bina ahşap mı, kârgir mi ?	Duvar kısmı kaşir diğer kısım ahşap
13 — Bina partiye tapulu mudur ?	Tapuludur.
14 — Bina köy malı mı, kiralık mı ?	———
15 — Ayrı okuma yeriniz var mı ?	yoktur.
16 — Kaç sandalyeniz var ?	45 sandalyemiz var 9 adedi tamire muhtaç
17 — Oturma sıralarınız var mı ?	yoktur.
18 — Kaç masanız var ?	İki küçük bir büyük masamız var
19 — Kaç kitabınız var ?	329 kitabımız var
20 — Kitap dolabınız var mı, sayısı ?	bir kitap dolabımız var
21 — Radyonuz varsa markası ve tipi	PHILCO markalı bir radyomuz var
22 — Çalgı âleti olarak neleriniz var ?	yoktur.
23 — Gramofonunuz var mı ?	Yoktur.
24 — Spor âleti olarak neleriniz var ?	Yoktur.
25 — Aydınlatma işini nasıl ve ne ile yapıyorsunuz ?	Elektrikle
26 — Isıtma işini ne ile yapıyorsunuz ?	Maalesef ısıtma işini yapamıyoruz.
27 — Bütçe yaptınız mı, bu yıl için ne kadar paranız vardır ?	Henüz yapılmaktadır. Hiç paramız yoktur.

Doldurulduğu yer tarih 9 / 2 /950

39

Summary

The aim of this study is to examine the library works of Çanakkale People's Houses and People's Rooms operating in Çanakkale between 1932 and 1951. In the study, important documents of the period such as reports, correspondence, books and magazines were examined with the method of documentary source scanning. The information obtained was analyzed from the perspective of the five elements of the library: building, staff, budget, collection and user. in Çanakkale; It has been determined that there are 8 Çanakkale People's Houses and 92 People's Rooms, including Çanakkale, Gelibolu, Bayramiç, Eceabat, Ayvacık, Biga, Ezine, Lapseki. A librarian was employed at the Çanakkale People's House for a salary of 50 Lira, and at the Biga People's House for a daily wage of 1 Lira. The first collection of Çanakkale People's House Library is 300 books from Çanakkale Turkish Society. Çanakkale People's House Library has reached users with its publication activities, as well as providing mobile library services in order to increase the library usage rate of users. Çanakkale People's House Library and Publication Branch publications; Anafarta Magazine, Köylü Wall Newspaper, a series of articles published in Çanakkale Vilayet Newspaper, "From the People's House to the Public", and the books named Çanakkale from Past to Present and Çanakkale in the 15th Anniversary of the Republic. Çanakkale People's House and People's Rooms, like others, were officially closed throughout the country in 1951. Comprehensive and sufficient information about the fate of libraries and books could not be reached.

People's House and Public Room Libraries have been among the most important institutions in terms of "Adult Education" in the history of our Republic. Delivering the Turkish-letter works put into service in libraries to large masses and reading them by these masses contributed to the socio-cultural development of the people, modernization and the fusion of the public and intellectuals. In the context of librarianship, technical services such as purchasing, supply, cataloging and classification are also important in terms of reader services such as lending and efforts to increase the rate of library use. People's Houses operated for nineteen years, People's Rooms for eleven years. During this period, the number of libraries, books and readers has increased exponentially every year since their establishment. Basically, they aimed to meet the reading, learning and information needs of people of all ages and from all walks of life. A wide variety of activities are encountered within the scope of library activities that People's Houses and People's Rooms try to carry out in a self-sacrificing and meticulous manner for their purposes. Publishing publications such as books, magazines, brochures, holding conferences, making audio book reading organizations, opening book exhibitions, organizing literary competitions, and opening book summary competitions are the main types of activities. In addition, books with excess copies were distributed free of charge to the villagers as donations. The audio book reading activity, which was initially organized for the learning and use of Turkish, has turned into a traditional and enjoyable activity over time. The award-winning book summary competitions, which aim to attract young people and encourage them to read, have been an intriguing event. With all these works, it is possible to say that the libraries of the People's Houses and the People's Rooms have a very important place in the daily life of the people and even they are a natural part of their lives.

According to the information obtained in this study, in which the library activities of Çanakkale People's Houses and People's Rooms were investigated, it was seen that 8 People's Houses and 92 Community Rooms were opened in Çanakkale, namely Çanakkale, Gelibolu, Bayramiç, Eceabat, Ayvacık, Biga, Ezine, Lapseki. As in the case of Eceabat and Lapseki, there are cases where the People's Rooms are turned into Community Centers. In the study, some information was obtained about Bayramiç Çavuşlu and Çırpılar, Biga Çavuşköy and Gündoğdu and Lapseki People's Rooms, but we can say that Çanakkale People's House is the most rooted / powerful among the People's House and Community Rooms established in Çanakkale. When the Çanakkale People's House Library, which operates within the scope of Çanakkale People's House Library and Publication Branch, is examined, we see that one of the most important activities of the People's House, which has left its mark on the subjective history of Çanakkale, is the library service. This library stands out with its employing librarians, its management in accordance with librarianship principles, the number of books on various subjects in its collection reaching 5000, and the audience of different ages and professions it serves. Different methods have been applied in Çanakkale People's House to deliver library services to more users. For example, one of these methods is to provide mobile library services to places where people live in remote areas and cannot come to the library. It is among the important works of Çanakkale People's House to have activities in the field of publications within the scope of the Library and Publication Branch, and to publish publications in cooperation with other branches. Anafarta Magazine, Köylü Wall Newspaper, the 13-number series of articles titled "From People's House to the public" published in the Vilayet Newspaper, and the books Çanakkale, Yesterday and Today's Çanakkale in the 15th Anniversary of the Republic, which were supported to be published, were the books on public education and socio-cultural aspects of Çanakkale in the early Republican period. It has been the library and publishing activities that marked its history.